

DOBITNICA DRŽAVNE NAGRADE „OKTOIH“ ZA 2025. GODINU: BILJANA ROVČANIN, NASTAVNICA FIZIKE U OŠ „VUK KARADŽIĆ“ U PODGORICI

PRIZNANJE ZA POSVEĆEN I ODGOVORAN RAD

- Posebno me motiviše mogućnost da kod djece budim radoznalost i istraživački duh, te da im pokažem da fizika nije apstraktna i „teška“, već zanimljiva, razumljiva i prisutna u svakodnevnom životu
- Važno je stalno učiti, razvijati se i prihvatati promjene, ali i sačuvati ljudskost, strpljenje i ljubav prema radu sa djecom

Strana 6

PLJEVALJSKA GIMNAZIJA „TANASIJE PEJATOVIĆ“ OBILJEŽAVA 125 GODINA POSTOJANJA

BOGATO NASLJEĐE „MALOG UNIVERZITETA“

Strane 4 i 5

INTERVJU: DRAGAN MIJUŠKOVIĆ, V. D. GENERALNOG DIREKTORA DIREKTORATA ZA OBRAZOVANJE I VASPITANJE PRIPADNIKA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA

INKLUZIVNOST I JEDNAKOST SU TEMELJ OBRAZOVANJA U CRNOJ GORI

Strane 2 i 3

ADAPTACIJA FILOZOFSKOG I FILOLOŠKOG FAKULTETA U NIKŠIĆU

SAVREMENA KONGRESNA SALA I MODERNIZOVANI FAKULTETI

Strana 7

RAZGOVOR: OLIVERA LEKOVIĆ, DIREKTORICA OŠ „BOŠKO RADULOVIĆ“

SPOJ TRADICIJE I INOVACIJE

Strane 8 i 9

RAZGOVOR: MILODARKA PATKOVIĆ, DIREKTORICA JPU „SOFIJA KLIKOVAC“

PODSTICAJNO I SIGURNO OKRUŽENJE ZA DJECU

Strana 11

INTERVJU: DRAGAN MIJUŠKOVIĆ, V. D. GENERALNOG DIREKTORA DIREKTORATA ZA OBRAZOVANJE I

INKLUZIVNOST I JEDNAKOST SU

- Nastavni planovi, programi i udžbenici u Crnoj Gori su usklađeni sa potrebama očuvanja kulturnog i jezičkog identiteta manjinskih naroda, iako postoji prostor za dalja unapređenja
- Priznanje Savjeta Evrope za najbolje rezultate u integraciji Roma u obrazovni sistem dodatno potvrđuje da Crna Gora bilježi pozitivne poma-ke i da je njen model inkluzije prepoznat na međunarodnom nivou

U susret implementaciji Strategije reforme obrazovanja 2025–2035, razgovarali smo sa v. d. generalnog direktora Direktorata za obrazovanje i vaspitanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica **Draganom Mijuškovićem** o položaju i unapređenju obrazovanja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Prošle godine usvojena je Strategija reforme obrazovanja 2025–2035. Koje su ključne preporuke u ovom dokumentu navedene kada je u pitanju obrazovanje manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica?

– Strategija reforme obrazovanja 2025–2035 predviđa da obrazovni sistem mora biti zasnovan na principima inkluzivnosti, pravičnosti i jednakih mogućnosti za svu djecu, uključujući pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. U tom kontekstu, dokument precizira uklanjanje jezičkih, kulturnih i socio-ekonomskih prepreka koje mogu ograničiti pristup i uspjeh u obrazovanju, razvoj nastavnih planova, programa i udžbenika koji uvažavaju kulturnu i jezičku raznolikost društva, kao i jačanje kompetencija nastavnika za rad u multietničkom i multikulturalnom okruženju. Strategija takođe ističe značaj rane i kontinuirane podrške djeci iz manjinskih i marginalizovanih zajednica, unapređenje mehanizama za praćenje obrazovnih postignuća i smanjenje ranog napuštanja školovanja, kao i aktivno uključivanje roditelja i predstavnika manjinskih zajednica u planiranje i sprovođenje obrazovnih politika, radi

jačanja društvene kohezije, međusobnog poštovanja i obrazovanja bez diskriminacije.

U kojoj mjeri su nastavni planovi i programi, kao i udžbenici i nastavni materijali usklađeni sa potrebama očuvanja kulturnog i jezičkog identiteta manjinskih naroda?

– Nastavni planovi, programi i udžbenici u Crnoj Gori su usklađeni sa potrebama očuvanja kulturnog i jezičkog identiteta manjinskih naroda, iako postoji prostor za dalja unapređenja, posebno u pogledu dostupnosti i kvaliteta materijala u različitim regijama. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva ima zakonsku obavezu da razvija udžbenike i prateće nastavne materijale na jezicima manjinskih zajednica. Najbolji primjer te prakse je albanski jezik i književnost na kojem su izrađeni kompletni udžbenici i materijali koji omogućavaju očuvanje jezičkog identiteta i kulturnih specifičnosti učenika. Nastavnici redovno učestvuju u stručnim obukama koje organizuje Zavod za školstvo, a koje su usmjerene na interkulturalno i multikulturalno obrazovanje, kako bi razvili kompetencije za rad sa učenicima iz različitih jezičkih i kulturnih sredina. Ipak, zbog varijacija u dostupnosti materijala i resursa među školama, potrebna je kontinuirana pažnja na unapređenje kvaliteta nastavnih sadržaja i osiguranje njihove ujednačene primjene u svim obrazovnim ustanovama.

Postoji li nedostatak stručnog kadra za izvođenje nastave na jezicima manjina u određenim regijama? Ako postoji, kako se rješava?

– Trenutno se ne bilježi značajan nedostatak stručnog kadra za izvođenje nastave na

jezicima manjina u Crnoj Gori, uključujući albanski jezik, jer obrazovni sistem raspolaže dovoljnim brojem kvalifikovanih nastavnika u predškolskim, osnovnim, srednjim i muzičkim školama. Nastava na albanskom jeziku realizuje se u šest osnovnih škola, dok je u srednjim školama u Tuzima, Ulcinju i Plavu obezbijeđen stručni kadar za obrazovanje učenika iz manjinskih zajednica. U muzičkim školama u Ulcinju i Tuzima nastavu pohađa 240 učenika, što dodatno pokazuje da postoje nastavnici sposobni za rad na jeziku manjina. Predškolsko obrazovanje u vrtićima u Plavu, Tuzima, Baru i Ulcinju takođe je pokriveno stručnim kadrom, a ukupno 642 djece (348 dječaka i 294 djevojčice) pohađa ove ustanove. Na Univerzitetu Crne Gore postoji studijski program za učitelje na albanskom jeziku, čime se kontinuirano obezbjeđuje obrazovanje i priprema novih nastavnika za rad

sa djecom iz manjinskih zajednica. Po potrebi se dodatno angažuju stručnjaci i vrše obuke nastavnika, čime se održava kvalitet i kontinuitet nastave na jezicima manjina.

Koliko se sredstava iz budžeta namjenski izdvaja za projekte unapređenja

obrazovanja manjina i da li su, prema Vašem mišljenju, ta sredstva dovoljna?

– Iznos sredstava koji se iz budžeta namjenski izdvaja za projekte unapređenja obrazovanja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica zavisi od godišnjeg

DIJALOG SA NACIONALNIM SAVJETIMA MANJINSKIH NARODA

Kako funkcioniše saradnja sa nacionalnim savjetima manjinskih naroda prilikom donošenja ključnih odluka u obrazovnom sistemu?

– Saradnja sa nacionalnim savjetima manjinskih naroda u Crnoj Gori je kontinuirani proces. Predstavnici manjinskih zajednica uključuju se u donošenje ključnih odluka u obrazovnom sistemu, sa ciljem da obrazovne politike i programi budu prilagođeni potrebama i interesima manjina. U okviru ove saradnje, Ministarstvo je organizovalo sastanak sa predsjednicima svih nacionalnih savjeta manjinskih naroda u Crnoj Gori, na kojem su razmatrana aktuelna pitanja i predložene mjere za unapređenje obrazovanja pripadnika manjinskih zajednica. Dodatno, direktorima svih škola u kojima se nastava izvodi na albanskom jeziku dodijeljeni su udžbenici i nastavni materijali na albanskom jeziku, čime se praktično osigurava podrška očuvanju jezičkog identiteta i kvaliteta nastave.

VASPITANJE PRIPADNIKA MANJINSKIH NARODA I DRUGIH MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA

TEMELJ OBRAZOVANJA U CRNOJ GORI

budžetskog planiranja i realizuje se kroz programe Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija. Taj novac se uglavnom koristi za stručno usavršavanje nastavnika i podršku inkluzivnim programima. Takođe se usmjerava na poboljšanje pristupa obrazovanju u sredinama sa većinskim učešćem manjinskih zajednica što se realizuje kroz obezbjeđivanje besplatnog prevoza, angažovanje medijatora u socijalnoj inkluziji i stipendije za srednjoškolce i visokoškolce. Tu, prije svega, mislim na učenike iz romske zajednice u gradovima u kojima imamo veći broj učenika.

Iako se može reći da izdavanja omogućavaju osnovno funkcionisanje i realizaciju ključnih aktivnosti, u praksi postoji prostor za njihovo dodatno povećanje, kako bi se obezbijedila snažnija i dugoročnija podrška razvoju kvalitetnog, dostupnog i održivog obrazovanja za pripadnike manjinskih zajednica.

U Crnoj Gori se godinama radi na inkluziji Roma i Egipćana u obrazovni sistem Crne Gore. Koliko ste zadovoljni dosadašnjim rezultatima?

– Rezultati ovih aktivnosti, iako značajni u određenim aspektima, i dalje predstavljaju izazov zbog kompleksnosti problema, uključujući socijalnu

isključenost, ekonomske barijere i stereotipe u društvu. Poznanjska deklaracija, koju je Crna Gora podržala, naglašava potrebu za jednakim pristupom obrazovanju za romske zajednice i pružanje podrške ranom obrazovanju, inkluzivnim programima i dodatnoj podršci učenicima i nastavnicima. Ova deklaracija je bila važan okvir za razvoj nacionalnih strategija. Akcioni plan integracije Roma i Egipćana u obrazovni sistem jasno je definisao mjere poput besplatnog predškolskog obrazovanja, stipendija za učenike, programa dodatne podrške i inkluzivne nastave. Implementacija ovog akcionog plana rezultirala je povećanjem broja romske i egipćanske djece u školama i smanjenjem stope napuštanja školovanja, što predstavlja konkretan napredak. Priznanje Savjeta Evrope za najbolje rezultate u integraciji Roma u obrazovni sistem dodatno potvrđuje da Crna Gora bilježi pozitivne pomake i da je njen model inkluzije prepoznat na međunarodnom nivou. Ova nagrada je važan pokazatelj da strategije koje su implementirane imaju realan uticaj i da se ostvaruju mjerljivi rezultati.

Koji su ključni izazovi u obrazovanju djece RE populacije i koje konkretne mjere

Ministarstvo preduzima kako bi se osigurala njihova puna inkluzija i smanjilo rano napuštanje školovanja?

– Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija sprovodi u saradnji sa relevantnim institucijama i nevladinim organizacijama niz kontinuiranih aktivnosti usmjerenih na povećanje uključenosti djece romske i egipćanske populacije u obrazovni sistem Crne Gore. Posebna pažnja posvećena je promociji upisa djece iz RE zajednice u predškolsko vaspitanje, osnovno i srednje obrazovanje, naročito u opštinama u kojima živi veći broj pripadnika ovih zajednica. Radi prevazilaženja logističkih prepreka, obezbijeđen je besplatan prevoz za više od 600 učenika, dok su u školama angažovani medijatori u obrazovanju koji prate redovno pohađanje nastave, pružaju podršku djeci i održavaju komunikaciju sa porodicama. Ministarstvo takođe dodjeljuje stipendije RE srednjoškolcima i studentima, dok učenički i studentski domovi izdvajaju do sedam odsto svojih kapaciteta za smještaj studenata sa invaliditetom, studenata iz RE populacije i korisnika materijalnog obezbjeđenja.

Pored toga, realizuju se programi intenzivnog opismenjavanja đaka romske i egipćanske zajednice, koje finansiraju Zavod za školstvo, UNICEF i Evropska unija, a koji su usmjereni na jačanje osnovnih kompetencija čitanja i pisanja i unapređenje socijalne inkluzije. U okviru ovih programa, u šest osnovnih škola održano je oko 280 časova individualne podrške za 148 učenika prvog i drugog ciklusa osnovnog obrazovanja, pri čemu su podršku koordinirali i sprovodili nastavnici, apsolvanti Studijskog programa za učitelje i vršnjaci. Kao dodatna podrška razvijeni su specijalizovani obrazovni materijali, uključujući slikovni rječnik na RE i crnogorskom jeziku, priručnike i smjernice za intenzivno opismenjavanje i jačanje socijalne inkluzije učenika od drugog do petog razreda, sa posebnim naglaskom na individualizovani pristup, saradnju sa roditeljima i vršnjačku podršku.

EMPATIJA U ŠKOLSKIM KLUPAMA

– Koje aktivnosti Direktorat sprovodi kako bi se u školama među djecom razvijala empatija i razumijevanje različitosti?

– Direktorat sprovodi niz aktivnosti kako bi se u školama među djecom razvijala empatija, poštovanje i razumijevanje različitosti. Svake godine školama se dostavlja cirkularno pismo kojim se podstiče obilježavanje značajnih datuma vezanih za ljudska prava, s posebnim naglaskom na prava djeteta, čime se učenici podstiču na razmišljanje o jednakosti, socijalnoj pravdi i međusobnom uvažavanju. U gradovima u kojima živi veći broj pripadnika romske i egipćanske populacije, škole obilježavaju i Međunarodni dan Roma, 8. april, kroz aktivnosti koje promovišu kulturnu raznolikost, toleranciju i međusobno poštovanje. Pored toga, Direktorat podržava organizaciju različitih projekata i obrazovnih inicijativa, uključujući radionice, predavanja i interaktivne sadržaje, koji jačaju svijest učenika o značaju empatije, inkluzije i poštovanja etničkih, jezičkih i kulturnih razlika, stvarajući tako podržavajuću i inkluzivnu školsku sredinu za sve učenike.

Dodatno, Ministarstvo je pripremilo strukturirane smjernice za individualnu podršku u opismenjavanju djece romske i egipćanske zajednice, koje će biti distribuirane svim osnovnim školama, kako bi se obezbijedio sistemski i ujednačen pristup radu sa ovom djecom. U okviru šire podrške unapređenju položaja RE populacije, organizuju se i specijalizovane obuke za nastavnike i stručne saradnike na temu obrazovnog rada sa djecom i mladima iz romske i egipćanske zajednice, čime se dodatno jačaju kapaciteti obrazovnog sistema za primjenu inkluzivnih principa i poštovanje prava djeteta.

Na koji način Ministarstvo motivise mlade iz manjinskih zajednica (RE) da upisuju fakultete?

– Usvojenim Zakonom o visokom obrazovanju predviđeno je sprovođenje principa afirmativne akcije za pripadnike romske i egipćanske (RE) populacije prilikom upisa na studijske programe na svim fakultetima, bilo da je riječ o državnim ili privatnim, radi unapređenja pristupa visokom obrazovanju i smanjenja obrazovnih nejednakosti.

Kandidatima iz ove populacije koji ne ispune uslov za redovan upis u okviru broja studenata utvrđenog studijskim programom, biće omogućen upis po osnovu afirmativne akcije, odnosno preko broja predviđenog licencom. Pored toga, studenti RE populacije

na osnovnim i postdiplomskim studijama koji su upisani po ovom principu na javnim visokoškolskim ustanovama, u broju većem od onog utvrđenog zakonskom odlukom, oslobađaju se obaveze plaćanja školarine. Isto pravo ostvaruju i na privatnim visokoškolskim ustanovama, čime im se dodatno obezbjeđuje finansijska dostupnost studija i podstiče njihovo uključivanje i zadržavanje u sistemu visokog obrazovanja.

Kakvo je interesovanje pripadnika RE populacije za visoko obrazovanje?

– U akademskoj 2025/2026. godini, 20 studenata pripadnika romske i egipćanske populacije prijavilo se na konkurs za dodjelu stipendija, pri čemu su polovinu činili muškarci, a polovinu žene. Od tog broja, 18 studenata ispunilo je kriterijume za dobijanje stipendije (10 muškaraca i osam žena), što pokazuje aktivno uključivanje pripadnika RE populacije u visoko obrazovanje. Ovaj podatak potvrđuje da se politika afirmativne akcije i podrške obrazovanju manjinskih zajednica kontinuirano realizuje, omogućavajući većem broju mladih iz RE populacije da pristupe studijskim programima i steknu visoko obrazovanje. Iako je broj studenata još relativno mali, trend upisa i dodjele stipendija pokazuje rastuću zainteresovanost i spremnost mladih iz RE zajednice da se obrazovanjem osnaže i aktivno uključe u društveni i profesionalni život.

Lj. V.

PLJEVALJSKA GIMNAZIJA „TANASIJE PEJATOVIĆ“ OBILJEŽAVA 125 GODINA POSTOJANJA

Gimnazija „Tanasije Pejatović“ u Pljevljima spada u red najstarijih obrazovno-vaspitnih ustanova u Crnoj Gori. Još od osnivanja 1901. godine nametnula se kao generator prosvjetiteljstva ne samo Pljevalja, već i šireg regiona, da bi kroz decenije izrasla u jedan od stožera školstva na sjeveru naše zemlje.

Prema riječima direktorice **Bojane Grujić**, rukovoditi obrazovno-vaspitnom ustanovom takvog formata neizmjerena je čast i ogromna odgovornost.

„Gimnazija ‘Tanasije Pejatović’ baštini tradiciju dugu 124 godine i zahvaljujući svojim višedecenijskim kontinuiranim uspjesima zaslužio je ponijela epitet ‘mali univerzitet’. Brojni istaknuti stručnjaci, profesionalci i društveno angažovani pojedinci iz svijeta nauke, umjetnosti, kulture i prosvjete bili su nastavnici i učenici naše škole. Ta činjenica nas ispunjava ponosom, ali i nameće ozbiljnu obavezu da na putu razvoja i napretka ne zaostanemo za ranijim, slavim generacijama. Pljevaljska gimnazija nikad nije bila samo škola, već i stjecište avangardnih ideja i epicentar gdje su se vajale konture plemenitih ciljeva zajednice na cijelom ovom prostoru. Ona je razgorijevala luču slobodarstva i temeljila viziju bolje budućnosti. Kod nas su se oduvijek sanjali odvažni snovi, ali nikad bez realnog uporišta. Za Pljevlja je karakteristično oponašanje i preuzimanje duha metropole. Gimnazija je bila i ostala čvorište u kojem ta karakteristika dobija najmoćniji zamajac“, naglašava ona.

Naša sagovornica podsjeća na dinamični istorijat ove škole.

„Gimnazija u Pljevljima je počela sa radom u osvit burnog XX vijeka, davne 1901. godine, pod nazivom Srpska gimnazija. Njeno osnivanje iziskivalo je natčovječanske napore, izrazitu posvećenost i zavidni idealizam najboljih sinova našeg grada. U to vrijeme Pljevlja su bila pod dvojnom – austrougarskom i osmanskim upravom, a između dvije nezavisne države, Kraljevine Srbije i Knjaževine Crne Gore“, ističe ona. „U uslovima viševjekovne zaostalosti, svaka emancipatorska zamisao nailazila je na nemilosrdan birokratski otpor. Ako tome

dodamo turske i austrougarske imperijalne interese na ovom prostoru, jasno nam je da je trajanje i opstajanje pljevaljske gimnazije kroz istoriju praćeno dramatičnim izazovima, naročito u prelomnim zbivanjima tokom Prvog i Drugog svjetskog rata. Međutim, značaj pljevaljske gimnazije, posebno u prve dvije decenije njenog rada, u neraskidivoj je vezi sa cjelokupnim životom ovog kraja. Ona je bila žila kucavica prosvjetiteljske djelatnosti i protagonisticinja viteške borbe perom, pismenošću i prosvijećenošću za slobodu čovjeka, društvenu pravdu, jednakost i ljepši život. Citirala bih proslavljenog pljevaljskog pjesnika Bogomira Ćimovića Dalmu (tribut za proslavu 50-ogodišnjice pljevaljske gimnazije):

„U pljevaljskoj slici narodne Kulture,
Po jutarnjom zvjezdom što ale-
mom sija;
K'o lađa Prosvjete, kroz vojne i
bure,
Plovila je Duhom naša Gimna-
zija...“

POTREBA ZA NEPREKIDNIM STRUČNIM USAVRŠAVANJEM

Savremeno doba donosi savremene izazove, a zasigurno najveći je sve manji broj učenika.

„Od 2012. godine pa do danas broj učenika je smanjen za dvije trećine. Primarni uzrok su negativan prirodni priraštaj i neprekidne migracije stanovništva u Podgoricu i druge regionalne centre u potrazi za boljim životom. Drugi razlog je dugogodišnje sistematsko zapostavljanje dugoročne vrijednosti i sveobuhvatne koristi gimnazijskog i opšteg obrazovanja. Nažalost, moram konstatovati da tokom posljednjih decenija društvena klima nije u dovoljnoj mjeri stavljala u prvi plan vrijedan rad, dubinska znanja

i funkcionalne kompetencije, uprkos tome što nam je upravo sve to neophodno ako težimo istinskom održivom razvoju i stvaranju društva blagostanja i prosperiteta. Našim mladima nisu jasno slate poruke da se isključivo neumornim trudom i samoodricanjem mogu realizovati ambicije, zavrijediti kvalitetni poslovni angažman i da se može steći lično zadovoljstvo. Snalažljivost, prilagodljivost trenutnoj skali ‘vrijednosti’ i žed za lakim rješenjima neumitno su uzele svoj danak. Drugi izazov je tehničke prirode. Sadašnja zgrada Gimnazije, koja je veoma stara, nije renovirana. Više od 25 godina stizala su nam obećanja, ali nije se odmaklo dalje od izrade projektne dokumentacije. Renoviranje je nedosanjani san učenika i profesora Gimnazije“, ističe direktorica Grujić.

Prema njenim riječima, uprava i zaposleni, „u skladu sa našom misijom i vizijom“, nastoje da kod učenika razvijaju snažnu, svestranu ličnost,

koju krase kritičko mišljenje, podjednak afinitet prema humanističkim i prirodnim naukama, ljubav prema umjetnosti i stvaralaštvu, visoke IT kompetencije i sportski duh.

„Željela bih da istaknem da je Gimnazija ‘Tanasije Pejatović’ bezbjedna i inkluzivna sredina gdje se sa posebnom pažnjom njeguju postojeći i otkrivaju novi talenti, fokus stavlja na timski rad, odgovornost, humanost, a u svakoj situaciji se uvažava različitost i čuva atmosfera tolerancije“, kaže Grujić, dodajući: „Brzina promjena u svijetu nameće nastavnom kadru neprekidno stručno usavršavanje, naročito u pogledu korišćenja novih tehnologija u učionici. Najveći resursi koje naša zemlja posjeduje upravo su stručni i kvalifikovani ljudi, a posebno u sektoru obrazovanja. Nastavnici su graditelji društva i da bi pravovremeno odgovorili svim izazovima današnjice uvijek moraju, u saradnji sa resornim ministarstvom i drugim

obrazovnim institucijama, ali i svim relevantnim društvenim činionicima, biti spremni na obuke i istraživanje. Posao nastavnika je cjelodnevni angažman i cjeloživotna misija.“

DEMOGRAFIJA KAO GORUĆI PROBLEM

Međutim, sjenku na sve uspjehe baca već pomenuti i rastući problem negativnih demografskih bilansa, ne samo u Pljevljima, već u čitavoj sjevernoj regiji.

„Kao što sam već i pomenu-
la u odgovoru na jedno od prethodnih pitanja, iseljavanje stanovništva i negativan prirodni priraštaj presudno utiču na broj učenika u svim školama u pljevaljskoj opštini. To je gorući problem kojim treba temeljno i bez odlaganja da se pozabave čelnici na opštinskom i državnom nivou. Smatram da je potrebno svu energiju, sredstva i kapacitete staviti u službu sprečavanja odumiranja jednog grada izuzetno bogate kulture,

BOGATO NASLJEĐE „MALOG UNIVERZITETA“

• Bojana Grujić, direktorica: željela bih da istaknem da je Gimnazija „Tanasije Pejatović“ škola u kojoj se sa posebnom pažnjom njeguju postojeći i otkrivaju novi talenti, fokus stavlja na timski rad, odgovornost, humanost, a u svakoj situaciji se uvažava različitost i čuva atmosfera tolerancije

istorije i tradicije. Pljevlja nisu samo industrijski centar Crne Gore, već i tačka gdje se u jedinstvenom mozaiku prepliću kulturne raznolikosti. Gajim nadu da ćemo takvo blago sačuvati“, ističe Bojana Grujić.

Kao pozitivnu stvar, ona izdvaja saradnju sa resornim ministarstvom.

„Saradnja i komunikacija sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija je razgranata i vrlo plodotvorna“, napominje direktorica i dodaje: „Moram napomenuti da krovna obrazovna institucija naše zemlje ispravno sagledava teškoće sa kojima se Gimnazija suočava. Posebno bih izdvojila podršku koju školama na sjeveru pruža ministarka **Andela Jakšić-Stojanović**. Pohvalila bih i odličnu saradnju sa direktoricama direktorata za srednje obrazovanje i predškolsko i osnovno obrazovanje, **Marijom Gošović** i **Svetlanom Drobnjak**. Takođe, Ministarstvo nam je nesebično

pomagalo u realizaciji brojnih projekata.“

Direktorica Grujić nam je navela i projekte koje je u posljednje vrijeme realizovala njena škola.

„U protekle četiri godine izvršena je kompletna rekonstrukcija sistema grijanja i stolarije. Taj projekat je finansiran kroz saradnju Ministarstva prosvjete sa Odsjekom za odbranu SAD. Renovirane su svečana sala i biblioteka sa čitaonicom. To su kultne tačke Gimnazije, ali i lokalne zajednice, mjesta gdje se priređuju svečani programi, predavanja, književne večeri, obilježavanja važnih datuma i dr. Pored Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, veliku finansijsku i logističku podršku u realizaciji tih projekata pružali su nam Rudnik uglja AD Pljevlja i Opština Pljevlja. Zahvaljujući velikoj akciji Ministarstva prosvjete na nivou obrazovno-vaspitnih ustanova Crne Gore i naša škola je

modernizovala računarsku učionicu. Sve učionice i kabineti imaju računare, televizore ili projektore i projekciona platna. U okviru projekta „Digitalno, inkluzivno i transformativno: Kvalitetno obrazovanje za sve“, dobili smo dva kompjutera, dva seta robota, tablet, televizor, multifunkcijski uređaj, četiri kompjutera za EdTech laboratoriju. U januaru 2025. godine svečano je otvoren Klub učenika. Prostor su adaptirali i opremili članovi Rotari kluba Pljevlja“, ističe ona.

USKORO PROSLAVA JUBILEJA

Misli se i te kako i na inostrano iskustvo učenika.

„Početkom marta je planirana studijska posjeta gimnazijalaca Evropskoj organizaciji za nuklearno istraživanje (CERN) i Kancelariji Ujedinjenih nacija u Ženevi. Realizaciju ove aktivnosti inicirali su profesori

USPJESI BIVŠIH GIMNAZIJALACA

Osim standardnog rada na redovnim časovima, u Gimnaziji „Tanasije Pejatović“ nastavnici učenicima pružaju podršku i kroz dodatnu nastavu.

„Na tim časovima ih pripremaju za polaganje maturalnog i prijemnog ispita. Ekspertiza i požrtvovanost kolega, udružene sa inovativnim nastavnim metodama, interaktivnim modalitetima rada i iskrenom željom da pomognu učenicima, motivišući ih da iz sebe izvuku maksimum sopstvenih potencijala, dobitna su kombinacija. Najljepši segment ovog posla je kada svoju školu posjete bivši učenici i s ponosom u glasu kažu da je njihovo znanje stečeno u Gimnaziji prepoznato i cijenjeno na studijama. Samo u prethodnih deset godina učenici pljevaljske gimnazije svrstavani su među najbolje studente na univerzitetima u Crnoj Gori i regionu. Proglašavani su za najbolje studente medicinskog, elektrotehničkog, filološkog fakulteta i mnogih drugih. Najmlađi i prvi doktor farmacije iz Pljevalja je naš učenik. Neki od naših učenika postigli su izvanredne rezultate na prestižnim univerzitetima u inostranstvu. Njihov uspjeh je i naš uspjeh, oni su nam najbolji reprezentanti i ambasadori. Perspektivni mladi ljekari, arhitekte, pravnici, nastavnici, istraživači, slikari, ali i proslavljeni crnogorski sportski reprezentativci – sve su to djeca Gimnazije ‘Tanasije Pejatović‘“, navodi sagovornica Prosvjetnog rada.

fizike, istorije i sociologije. Dvadeset pet učenika i šest profesora će, zahvaljujući podršci Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Opštine Pljevlja, imati priliku da obidu dio najveće naučne laboratorije na svijetu. Gimnazija ‘Tanasije Pejatović’ će postati prva škola iz Crne Gore koja organizuje posjetu CERN-u“, naglašava Grujić. „Očekujemo potvrđan odgovor od strane Ministarstva u pogledu potpore za adaptaciju četiri kabineta čiji su podovi u izuzetno lošem stanju. Svake godine organizujemo posjete osnovnim školama kako bi polumaturanti dobili što više informacija o Gimnaziji iz prve ruke, smjerovima, etosu, našim aktivnostima, postignućima i kvalitetu obrazovanja koje nudimo. Nakon toga tradicionalno organizujemo Dan otvorenih vrata kada nam devetaci dolaze u posjetu i upoznaju se sa svakodnevnim životom jednog gimnazijalca. Posebno je nadahnjujuće kada na centralnom gradskom trgu upriličimo svečanost povodom Svjetskog dana knjige. Tada Pljevljakinje i Pljevljaci imaju priliku da sa gimnazijalcima razmjenjuju mišljenja o pročitanim knjigama, odgovaraju na pitanja, dobijaju poklone i sl. Takođe, u saradnji sa Opštinom Pljevlja, naši učenici svake godine učestvuju na Sajmu ženskog stvaralaštva koji se održava u čast Osmog marta. Oni na Sajmu izlažu svoje proizvode, rukotvorine i razvijaju preduzetničke vještine. Obilježavamo i

Dan nauke kroz eksperimente, prezentacije i simulacije. Na taj način nauka prestaje da bude nedostižna apstrakcija i postaje polje smjelosti, kreativnosti i bogatstva ideja.“

Na kraju, direktoricu Grujić pitali smo o planovima proslave skorašnjeg velikog jubileja – 125 godina uspješnog rada Gimnazije „Tanasije Pejatović“.

„Prošlog novembra proslavili smo 124 godine postojanja i rada. Svake godine, povodom Dana škole, održava se svečana sjednica, na kojoj kroz raznovrsne programe ističemo talente svojih učenika i značaj gimnazijskog obrazovanja. Na svečanoj sjednici imamo privilegiju da ugostimo predstavnike Ministarstva, Opštine, čelne ljude obrazovno-vaspitnih ustanova i druge ugledne zvance. Svake godine povodom Dana škole izlazi i školski list ‘Glas Gimnazije’, priređuje se izložba likovnih radova gimnazijalaca, predavanje o istorijatu škole, kao i kratak film, koji je obično rekapitulacija dostignuća u prethodnoj godini. Za proslavu 120-ogodišnjice, u saradnji sa Zavičajnim muzejom Pljevlja, upriličili smo izložbu o Tanasiju Pejatoviću, našem prvom direktoru, po kojem, još od jula 1968. godine, nosimo ime. Samim tim, sigurna sam da će i obilježavanje 125. godišnjice biti organizovano u skladu sa našim standardima i vrijednostima koje promoviramo“, zaključuje naša sagovornica.

N. N.

DOBITNICA DRŽAVNE NAGRADE „OKTOIH“ ZA 2025. GODINU: BILJANA ROVČANIN, NASTAVNICA FIZIKE U OŠ „VUK KARADŽIĆ“ U PODGORICI

PRIZNANJE ZA POSVEĆEN I ODGOVORAN RAD

- Posebno me motiviše mogućnost da kod djece budim radoznalost i istraživački duh, te da im pokažem da fizika nije apstraktna i „teška“, već zanimljiva, razumljiva i prisutna u svakodnevnom životu
- Važno je stalno učiti, razvijati se i prihvatati promjene, ali i sačuvati ljudskost, strpljenje i ljubav prema radu sa djecom

Nastavnica fizike u OŠ „Vuk Karadžić“ u Podgorici **Biljana Rovčanin** dobitnica je nagrade Državne nagrade „Oktoih za 2025. godinu. Žiri je bio jednoglasan, priznanje joj pripada za dugogodišnji posvećen i odgovoran rad, ali i dosljedno njegovanje profesionalnih standarda.

Za nju je ovo priznanje simbol poštovanja i povjerenja u prosvjetnog radnika i potvrda da se posvećenost i odgovornost prema mladim ljudima prepoznaju i cijene.

„Ovu nagradu doživljam, ne samo kao lični uspjeh, već i kao priznanje svima koji svakodnevno rade s djecom. Istovremeno, to je i osjećaj velike odgovornosti, ali i snažan podsticaj da i dalje radim sa istim entuzijazmom, predanošću i ljubavlju prema obrazovanju“, kaže ona.

UČENJE KROZ ISTRAŽIVANJE

Na pitanje zašto je izabrala fiziku i nastavnički poziv, Biljana Rovčanin kaže da taj predmet omogućava učenje kroz otkrivanje i istraživanje, a ne kroz puko usvajanje činjenica.

„Fizika snažno razvija logičko i kritičko mišljenje, sposobnost zaključivanja i razumijevanja uzročno-posljedičnih veza u svijetu koji nas okružuje. Rad sa osnovcima za mene ima posebno značenje, jer se upravo u tom periodu formiraju prva interesovanja i odnos prema nauci. Posebno me motiviše mogućnost da kod djece budim radoznalost i istraživački duh, te da im pokažem da fizika nije apstraktna i „teška“, već zanimljiva, razumljiva i prisutna u svakodnevnom životu“, kaže ona.

Njena metodika rada zasniva se na radoznalosti i pitanjima, a ne na gotovim odgovorima i formulama.

„Često polazimo od konkretnih pojava iz svakodnevnog života: zašto

predmeti padaju, kako se kreće bicikl nizbrdo, zašto komad metala tone u vodi a brod pliva na vodi... Kroz oglede, jednostavne eksperimente, demonstracije, simulacije i problemske zadatke, učenici najprije posmatraju pojave, iznose pretpostavke i pokušavaju da ih objasne“, ističe ona, i dodaje:

„Tek kada zajedno dođemo do fizičkih ideja i razumijemo zakonitosti koje stoje iza neke pojave, uvodimo formule. Na taj način formule ne predstavljaju apstraktne simbole koje treba zapamtiti, već postaju jasan i smislen način da se ono što smo uočili i razumjeli opiše matematičkim jezikom“.

STRPLJENJE I EMPATIJA

Prema njenim riječima, u prosvjetnom pozivu najvažniji je iskren i

odgovoran odnos prema učenicima, uz razumijevanje da je svako dijete jedinstveno i da ima sopstvene sposobnosti, interesovanja i potrebe. Pored stručnog znanja, presudni su strpljenje, empatija i spremnost nastavnika da neprestano uči i prilagođava savremenim izazovima. Nastavnik istovremeno treba da bude autoritet i oslonac, ali prije svega osoba koja vjeruje u potencijal svakog učenika i podstiče ga da ga razvija.

Naša sagovornica smatra, da je, u vremenu kada su odjeljenja brojna, a administrativne obaveze nastavnika velike, posvećivanje individualne pažnje svakom učeniku izazovan zadatak. Ipak, navodi, važno je, težiti tome kroz prilagođene metode rada, raznovrsne nastavne aktivnosti i stalnu komunikaciju s učenicima.

Rad sa talentovanim učenicima stalno je u fokusu ove nastavnice, a njihovo prepoznavanje, kako kaže, zahtijeva pažljivo i stalno posmatranje.

„Takvi učenici često se ističu lakotom u usvajanju novih znanja, kreativnim pristupom rješavanju problema, sposobnošću da povezuju različite nastavne sadržaje, postavljanjem dubokih i neuobičajenih pitanja. Da bih ih motivisala i podržala njihov razvoj, nudim im dodatne izazove kroz problemske zadatke, eksperimente, rad u klubu mladih naučnika i pripreme za takmičenja. Ključno je da učenici osjete podršku i razumijevanje, ali i da shvate da se

KA FUNKCIONALNOM ZNANJU

Nagradu „Oktoih“ Biljana Rovčanin dobila je u periodu intenzivnih reformi obrazovnog sistema. Ona je jasna u svojim stavovima:

„Ključne promjene moraju biti usmjerene ka savremenom pristupu nastavi koji podrazumijeva aktivno učenje, razvoj kritičkog mišljenja, kreativnosti i funkcionalnih znanja. Neophodno je i dalje jačati profesionalni, društveni i materijalni položaj nastavnika, jer su motivisani i kompetentni nastavnici temelj kvalitetnog obrazovanja. Takođe, važno je smanjiti administrativna opterećenja koja često odvlače pažnju sa osnovne uloge nastavnika“, smatra ona.

Poseban značaj, prema njenom mišljenju, ima kontinuirano ulaganje u resurse, savremena nastavna sredstva i digitalne tehnologije, kao i obezbjeđivanje sistemске i stručne podrške učenicima i nastavnicima.

njihov trud, kreativnost i angažovanost cijene“, ističe ova laureatkinja.

PARTNERSTVO SA RODITELJIMA

Ona ukazuje na važnost saradnje sa roditeljima i da su u tom odnosu najbitniji povjerenje, razumijevanje i otvorena komunikacija.

„Roditelji i nastavnici dijele isti cilj – da dijete bude zadovoljno i razvija se u sigurnom i podsticajnom okruženju. Za stvaranje takvog ambijenta potreban je partnerski odnos škole i porodice. Posebno je važno da roditelji dobiju jasne informacije o napretku i potrebama djece, ali i podršku u razumijevanju savremenih obrazovnih pristupa“, kaže ona.

Njena poruka mladim kolegama odiše optimizmom i preporukom da vjeruju u sebe i u svoje učenike, da ne odustaju pred izazovima i da čuvaju entuzijazam s kojim su ušli u učionicu.

„Nastavnički poziv je zahtjevan, ali istovremeno i izuzetno plemenit, jer ostavlja dubok i trajan trag u životima djece. Važno je stalno učiti, razvijati se i prihvatati promjene, ali i sačuvati ljudskost, strpljenje i ljubav prema radu sa djecom. Upravo ti kvalitete čine razliku i daju smisao ovom pozivu, čiji se rezultati prepoznaju i pamte kroz generacije“, ističe ona.

Lj. V.

CJELOŽIVOTNO UČENJE KAO STANDARD

Profesionalno usavršavanje Biljana Rovčanin smatra neodvojivim dijelom nastavničkog poziva, jer, kako navodi, obrazovanje se stalno mijenja, kao i potrebe generacija koje dolaze. Ona apostrofira važnost učešća na stručnim seminarima i radionicama, posebno onima koje se bave savremenim metodama nastave, eksperimentalnim i problemskim pristupom, kao i primjenom digitalnih alata u nastavi fizike.

„Stečena znanja i iskustva primjenjujem u nastavi što doprinose boljem razumijevanju gradiva, većoj motivaciji učenika, kao i većem interesovanju za prirodne nauke. Usavršavanje jača samopouzdanje nastavnika, omogućava sigurnost u radu, pomaže u prepoznavanju dobrih praksi i donošenje kvalitetnijih pedagoških odluka“, ocjenjuje nastavnica Rovčanin.

MINISTARKE JAKŠIĆ-STOJANOVIĆ I ADŽOVIĆ OBIŠLE RADOVE NA ADAPTACIJI FILOZOFSKOG I FILOLOŠKOG FAKULTETA U NIKŠIĆU

SAVREMENA KONGRESNA SALA I MODERNIZOVANI FAKULTETI

• Naglašeno je da će realizacijom projekta biti trajno prevaziđeni dugogodišnji problemi sa sistemom grijanja, uz sprovođenje svih neophodnih radova koji će obezbijediti kvalitetnije, energetske efikasnije i savremenije uslove za rad i boravak studenata i zaposlenih

Prof. dr **Anđela Jakšić-Stojanović**, ministarka prosvjete, nauke i inovacija i **Majda Adžović**, ministarka javnih radova, obišle su u Nikšiću radove na adaptaciji objekta Filozofskog i Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore (UCG).

Naglašeno je da će realizacijom projekta biti trajno prevaziđeni dugogodišnji problemi sa sistemom grijanja, uz sprovođenje svih neophodnih radova koji će obezbijediti kvalitetnije, energetske efikasnije i savremenije uslove za rad i boravak studenata i zaposlenih. Posebno je istaknuto da ulaganje u obrazovnu infrastrukturu predstavlja ulaganje u znanje, mlade i budućnost Crne Gore.

Kako je saopšteno tokom posjete, Ministarstvo javnih radova u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija nastavlja intenzivne aktivnosti na realizaciji projekata, potvrđujući opredijeljenost Vlade da kontinuiranim ulaganjima unapređuje uslove za obrazovanje i ukupan razvoj društva.

Foto: MPNI

Ministarka Jakšić-Stojanović i Adžović su obišle i radove na kongresnoj multimedijalnoj sali u Domu revolucije. Tim povodom istaknuto je da će rekonstrukcijom ovog prostora grad dobiti savremenu i funkcionalnu salu površine

oko 1.600 kvadrata, namijenjenu održavanju kongresa, koncerata, sajмова i drugih manifestacija, čime se značajno unapređuje društvena i kulturna infrastruktura grada.

O. Đ.

SA SAMITA U DUBAIJU

ZNAČAJNA ULOGA ŽENA U NJEGOVANJU DIJALOGA I POVJERENJA

• Skup okupio prve dame, članice vlada, predstavnice međunarodnih organizacija i liderke iz cijelog svijeta i predstavlja dio šireg programa samita, koji se ove godine održava na temu „Oblikovanje budućih vlada“

Prof. dr **Anđela Jakšić-Stojanović**, ministarka prosvjete, nauke i inovacija, je u okviru Samita svjetskih vlada (WGS) 2026 koji je održan u Dubaiju prisustvovala prijemu koji je organizovala **Šeika Latifa bint Mohamed bin Rašid Al Maktum**, predsjednica Uprave za kulturu i umjetnost Dubaija (Dubai Culture and Arts Authority). Skup je okupio prve dame, članice vlada, predstavnice međunarodnih organizacija i liderke iz cijelog svijeta i predstavlja dio šireg programa samita, koji se ove godine održava na temu „Oblikovanje budućih vlada“.

„Ključna tema okupljanja je bila uloga žena u njegovanju dijaloga i povjerenja kao suštinskih temelja za izgradnju snažnih, održivih društava, kao i važnost povezivanja i saradnje u oblikovanju inkluzivnijih pristupa liderstvu i upravljanju“, navodi se u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Šeika Latifa je istakla da joj je zadovoljstvo da bude domaćin grupi inspirativnih žena liderki iz cijelog svijeta i dodala da su okupljanja ovakvog tipa važna jer su žene uvijek bile graditelji mostova između kultura i zajednica.

Foto: MPNI

Ministarka Jakšić-Stojanović je istakla da je ovaj skup značajna prilika za intenziviranje međunarodne saradnje, posebno u oblastima obrazovanja, kulture, nauke i inovacija, kao i za zajedničko učešće u globalnim inicijativama koje se odnose na ostvarivanje ciljeva održivog razvoja.

O. Đ.

POLOŽEN KAMEN TEMELJAC ZA DOGRADNJU FISKULTURNE SALE U OŠ „LOVČENSKI PARTIZANSKI ODRED“

Foto: MPNI

PROJEKAT VRIJEDAN TRI MILIONA EURA

Polaganjem kamena temeljca u Prijestonici Cetinje označen je početak radova na dogradnji sale za fizičko vaspitanje i uređenje školskog dvorišta u OŠ „Lovčenski partizanski odred“. Riječ je značajnom projektu u oblasti obrazovne infrastrukture koji je vrijedan tri miliona eura.

Svečanom činom prisustvovala su ministarka prosvjete, nauke i inovacija i javnih radova prof. dr **Anđela Jakšić-Stojanović** i **Majda Adžović**, kao i gradonačelnik Prijestonice Cetinje **Nikola Đurašković**.

Ministarka Jakšić-Stojanović podsjetila je da je zgrada ove škole tokom prošle godine rekonstruisana u okviru projekta energetske efikasnosti.

Početak radova na izgradnji fiskulturne sale ukupne vrijednosti u potpunosti će zaokružiti ovu priču, na zadovoljstvo djece, roditelja, nastavnika, lokalne samouprave i resornih ministarstava, a sigurna sam da se danas sa nama raduju i svi Cetinjani“, istakla je ona.

Ministarka Adžović je izrazila zadovoljstvo što u Cetinju počinje rekonstrukcija i dogradnja sale za fizičko vaspitanje i uređenja školskog dvorišta OŠ „Lovčenski partizanski odred“, koji predstavlja važan korak u unapređenju prosvjetne infrastrukture.

„Nova sala biće izgrađena u neposrednoj blizini postojećeg školskog objekta i projektovana je kao savremen, funkcionalan i bezbjedan prostor za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja i sportskih aktivnosti“, navela je ona.

Ministarka Jakšić-Stojanović i Adžović su održale i radni sastanak sa gradonačelnikom Cetinje, na kojem je razgovarano o realizaciji tekućih projekata i planovima za naredni period.

Zajednički je ocijenjeno da će nastavak dobre saradnje Vlade Crne Gore i Cetinje doprinijeti daljem infrastrukturnom razvoju i unapređenju kvaliteta života građana u tom gradu.

Lj. V.

RAZGOVOR: OLIVERA LEKOVIĆ, DIREKTORICA OŠ „BOŠKO RADULOVIĆ“

SPOJ TRADICIJE I INOVACIJE

- Poseban akcenat stavljamo na stručno usavršavanje nastavnika, projektnu i timsku nastavu, kao i na razvoj čitalačkih navika kod učenika kroz obnovljenu školsku biblioteku
- Želimo da pokrenemo realizaciju projekta iz 2023. godine, kojim je u dvorištu škole planirana izgradnja multifunkcionalne sale, namijenjene kako učenicima, tako i široj lokalnoj zajednici
- Vjerujem da ćemo u narednom periodu postati model uspješne i cjelovite primjene NTC sistema učenja, uz kontinuirano stručno usavršavanje nastavnika i unapređenje nastavne prakse

Osnovna škola „Boško Radulović“ u Komanima ima dugu tradiciju. O tome kako mala obrazovno-vaspitna ustanova u blizini Podgorice uspijeva da preokrene trend odliva đaka i postane pionir u primjeni metoda NTC sistema učenja, razgovarali smo sa **Oliverom Leković**, direktoricom te škole.

Prije dvije godine obilježeno je 180 godina pismenosti u Komanima, gdje je 1870. godine izgrađena prva škola čiju tradiciju baštini OŠ „Boško Radulović“. Kako jedna od najstarijih obrazovno-vaspitnih ustanova uspijeva da spoji dugu tradiciju sa modernim zahtjevima obrazovanja?

– Uz očuvanje autentičnog duha zgrade iz 1910. godine trudimo se da savremene obrazovne standarde ugradimo u svakodnevni rad škole. Rekonstrukcijom 2023. godine stvoreni su bezbjedni i funkcionalni uslovi za nastavu, a savremena IT oprema omogućila je primjenu digitalnih sadržaja i interaktivnih metoda učenja. Poseban akcenat stavljamo na stručno usavršavanje nastavnika, projektnu i timsku nastavu, kao i na razvoj čitalačkih navika kod učenika kroz obnovljenu školsku biblioteku. Na taj način tradiciju poštujemo i čuvamo, ali je istovremeno nadograđujemo znanjima, vještinama i vrijednostima koje su neophodne za obrazovanje djece u 21. vijeku.

Pored infrastrukturnih i nastavnih unapređenja, decembar je obilježio i jedan važan simbolični iskorak – uz pomoć prijatelja škole, prvi put smo dobili školsku himnu i logotip. Tekst himne potpisuje poznati pozorišni glumac i pisac za djecu **Dejan Đonović**, dok su muziku komponovali istaknuti muzički pedagozi **Vedrana** i **Darko Marković**. Logotip škole nastao je u saradnji sa

Srednjom likovnom školom „Petar Lubarda“, a njegova autorka je učenica **Tea Radičević**. Na taj način dodatno smo učvrstili identitet škole, spajajući bogatu tradiciju sa savremenim izrazom i stvaralaštvom mladih.

Škola je renovirana 2023. godine. Kakvi su efekti te rekonsstrukcije i šta su dalji prioriteti kada je riječ o infrastrukturi?

– Efekti su veoma pozitivni na kvalitet boravka i rada kako učenika, tako i zaposlenih. Dobijen je bezbjedniji, funkcionalniji i prijatniji prostor za nastavu, a savremena oprema omogućila je kvalitetniju realizaciju nastavnog procesa i primjenu modernih metoda učenja. Time su značajno unaprijeđeni uslovi rada i stvoren podsticajni ambijent za razvoj učenika.

Kada je riječ o daljim ulaganjima, planovi postoje i usmjereni su na dalje unapređenje školske infrastrukture i

MOGUĆNOST INDIVIDUALNOG PRISTUPA SVAKOM UČENIKU

Na koji način prepoznajete i podstičete talentovanu djecu i koje vannastavne aktivnosti organizujete?

– Uz stručne i posvećene profesore koji imaju topao i podsticajan pristup djeci, vrlo lako se prepoznaju i razvijaju različiti talenti. Posebna prednost naše škole je mogućnost individualnog pristupa svakom učeniku, što nam omogućava da uočimo njihove sklonosti i potencijale i da ih dodatno osnažimo, kao i činjenica da smo škola bez nasilja, u kojoj se njeguje bezbjedno, podsticajno i tolerantno okruženje za svu djecu.

Kroz bogat program vannastavnih aktivnosti pružamo učenicima priliku da iskažu svoje sposobnosti. Na Danu škole predstavili smo zapažene nastupe hora i folklorne sekcije, dok je dramska sekcija zablistala izvođenjem Crnogorskog hvalospjeva, kao i nekoliko kraćih skečeva na maternjem i engleskom jeziku. Posebno smo ponosni i na vrlo aktivnu likovnu sekciju, koja kontinuirano podstiče kreativno izražavanje učenika.

dostupnosti obrazovanja. U narednom periodu cilj nam je da obezbijedimo školski autobus sa većim brojem sjedišta, s obzirom na to da postojeći kombi ne zadovoljava trenutne potrebe škole. Takođe, želimo da

pokrenemo realizaciju projekta iz 2023. godine, kojim je u dvorištu škole planirana izgradnja multifunkcionalne sale, namijenjene kako učenicima, tako i široj lokalnoj zajednici. Pored toga, već su izvjesna sredstva

za nabavku školskog mobilijara u dvorištu, koji će omogućiti realizaciju nastave na otvorenom i dodatno obogatiti obrazovno-vaspitni proces.

Koliko se digitalna tehnologija koristi u svakodnevnoj nastavi?

– Zadovoljni smo opremljenošću nastavnim sredstvima. Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija je tokom 2024. godine obezbijedilo i našoj školi dovoljan broj laptop računara i projektor, dok škola već posjeduje pametnu tablu. Digitalna tehnologija se svakodnevno koristi u nastavi, ali ne u punom kapacitetu, prvenstveno zbog problema sa internetom izazvanih starom gradnjom zgrade i debelim zidovima koji otežavaju prolazak signala. Zbog toga je za naredni period već planirana ugradnja pojačala za internet u svaku učionicu, kako bi se omogućila potpuna primjena digitalnih alata i modernih metoda učenja.

Dok se gradske škole suočavaju sa prebukiranošću, seoske se bore sa odlivom đaka. Kakva je situacija u Komanima?

– Prije nekoliko godina naša škola bila je na ivici gašenja i jedva je opstala. Prošle školske godine pohađala su je 22 učenika. Međutim, nakon što je šest učenika završilo IX razred, a u prvi razred upisan samo jedan, te nakon što se jedna porodica sa četvoro djece odselila, broj učenika značajno je opao.

Od ljetos, od kada sam na čelu ove ustanove, intenzivnije smo radili na promociji škole i, zahvaljujući tome, od septembra do decembra smo uspjeli upisati još osam novih učenika koji su prešli iz gradskih škola. Trenutno nastavu pohađa 20 učenika, i nadamo se da će trend prelaska đaka iz gradskih škola u našu biti nastavljen i u narednom periodu. Na taj način rasterećujemo gradske

obrazovno-vaspitne ustanove i obezbjeđujemo opstanak škola na periferiji. Nadam se da će i mladi bračni parovi da uoče dobrobit gajenja porodice na selu. Škola u Komanima je udaljena od centra Podgorice tek 15 kilometara. Od nedavno vraćen je i gradski prevoz na relaciji centar grada – Komani.

Škola je uključena u NTC program koji podržava Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija. Koji su benefiti od njegove primjene?

– U junu prošle godine dvije učiteljice i nastavnica engleskog jezika pohađale su obuku „NTC sistem učenja – ukupni razvoj djeteta“. Već u septembru formirali smo školski NTC tim i sve tri kolegice su održale ogledne časove na kojima su jasno predstavile načine primjene i koristi ovog programa

u nastavi.

Prve benefite već prepoznajemo kroz veću motivisanost učenika, aktivnije učešće na časovima i bolju povezanost nastavnih sadržaja. Posebno je značajno to što NTC program pozitivno utiče i na učenike koji su ranije pokazivali manji stepen zainteresovanosti, jer podstiče logičko razmišljanje, kreativnost i učenje kroz igru. Dodatno, praksa je pokazala da se primjena ovog programa veoma uspješno realizuje i u kombinovanim odjeljenjima, koja su zastupljena u našoj školi u razrednoj nastavi, jer omogućava diferenciran pristup i istovremeno aktivno uključivanje učenika različitih uzrasta.

U planu je da se zajedno sa još jednom gradskom školom ponudimo kao pioniri u

potpunoj primjeni NTC sistema učenja. U tom cilju, obuku će postepeno proći svi nastavnici naše škole. Mogu da istaknem da sam lično NTC obuku završila još 2014. godine i da sam od tada ovaj program intenzivno primjenjivala u nastavi. Iskustva su bila izuzetno pozitivna – učenici su bili motivisaniji, a roditelji vrlo zadovoljni postignutim rezultatima. Upravo zbog toga vjerujemo da će se puni benefiti NTC programa u našoj školi vidjeti vrlo brzo, uz dugoročno unapređenje kvaliteta nastave i cjelokupnog razvoja djece.

Roditelji su ključni partneri u obrazovnom procesu. Koliko su oni uključeni u rad škole?

– Saglasna sam da roditelji treba da budu ključni partneri u obrazovnom procesu.

SARADNJA SA LOKALNOM ZAJEDNICOM

Za rad škole veoma je važna i saradnja sa lokalnom zajednicom. Koliko ste zadovoljni tim aspektom i na koji način planirate da ojačate tu vezu?

– Veoma sam zadovoljna saradnjom sa lokalnom zajednicom i u budućnosti planiram da nastavim da negujem i dodatno jačam te veze. Posebno ističem podršku divnih ljudi okupljenih oko Fondacije „Sula Radov“, koji su nam značajan oslonac u organizaciji izleta i različitih događaja za učenike, naročito imajući u vidu, da škola nema mogućnost ostvarivanja dodatnih prihoda.

Veliku podršku imali smo i prilikom obilježavanja Dana škole, 26. decembra, ne samo od Fondacije „Sula Radov“, već i od Glavnog grada, Sava osiguranja, kao i drugih partnera i prijatelja škole.

Zahvaljujući njihovoj nesebičnoj pomoći, naša biblioteka je obogaćena sa stotinama knjiga, što je od izuzetnog značaja za razvoj čitalačkih navika kod učenika.

Posebno smo ponosni na uspješnu saradnju sa drugim obrazovnim i kulturnim ustanovama.

Smatram da njihova uključenost trenutno nije na zadovoljavajućem nivou, i to ne samo u našoj školi, već i šire u obrazovnom sistemu. Toga sam u potpunosti svjesna i zato aktivno nastojimo da se taj jaz prevaziđe, kako bi se izgradilo pravo, iskreno i partnersko povjerenje između škole i roditelja, sve u najboljem interesu učenika.

Kroz otvorenu komunikaciju, transparentan odnos i predan zajednički rad, već se vide pozitivni pomaci. Vjerujem da smo na dobrom putu ka jačanju saradnje i stvaranju stabilnog partnerstva koje će značajno doprinijeti kvalitetu obrazovno-vaspitnog procesa i ukupnom razvoju djece.

Gdje vidite OŠ „Boško Radulović“ u narednim godinama i šta smatrate najvećim izazovom na putu ka ostvarenju te vizije?

– U narednim godinama OŠ „Boško Radulović“ vidim kao savremenu, otvorenu i prepoznatljivu školu, koja učenicima pruža kvalitetno i podsticajno okruženje za učenje i cjelokupan razvoj. Očekujemo i postepen, ali stabilan rast broja učenika, što vidimo kao potvrdu povjerenja roditelja i kvaliteta rada škole. Zalagaću se da se škole sa periferije Podgorice međusobno povežu i sarađuju, kako bismo zajedničkim snagama opstali, jačali svoje kapacitete i stvarali savremene, funkcionalne i djeci udobne škole, ujedno rasterećujući gradske.

Već sam pomenula, u bliskom periodu nadamo se podršci Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija za nabavku novog minibusa sa većim

brojem sjedišta u odnosu na sadašnji kombi, kako prevoz ne bi predstavljao prepreku za učenike iz grada koji žele da pohađaju nastavu u našoj školi.

Takođe, jedan od važnih ciljeva je nastavak realizacije međuinstitucionalnog projekta iz 2023. godine, kojim je u dvorištu naše škole planirana izgradnja multifunkcionalne sale. Ovaj prostor bi koristili ne samo učenici škole, već i šira zajednica, čime bi se dodatno osnažila uloga škole kao centra okupljanja i razvoja lokalne zajednice. Očekujemo da se u realizaciju ovog projekta osim resornog ministarstva uključi i Glavni grad i druge relevantne institucije.

Vjerujem da ćemo u narednom periodu postati škola – model uspješne i cjelovite primjene NTC sistema učenja, uz kontinuirano stručno usavršavanje nastavnika i unapređenje nastavne prakse. Poseban fokus biće na individualnom pristupu učenicima, razvoju funkcionalnih znanja, kreativnosti i kritičkog mišljenja, kao i na daljem jačanju vannastavnih aktivnosti.

Kao najveći izazov na putu ka ostvarenju ove vizije vidim ograničene materijalne resurse, kao i potrebu za stalnim prilagođavanjem savremenim obrazovnim trendovima. Ipak, uz dobru saradnju sa Ministarstvom, lokalnom zajednicom, roditeljima i posvećenim kolektivom, učešćem u projektima, uvjerena sam da ćemo ove izazove uspješno prevazilaziti i nastaviti da razvijamo školu u skladu sa potrebama djece i vremena u kojem živimo.

Lj. V.

DOBITNICA NAGRADE „3. JANUAR“ RADMILA RADOVIĆ, PROFESORICA HEMIJE U OŠ „DUŠAN KORAĆ“

TIHI TRIJUMF U UČIONICI

- Posebno me raduje što je prepoznat rad koji se odvija u učionici – često tih, nenametljiv i daleko od reflektora javnosti, ali sa trajnim i značajnim rezultatima
- Kada se nastava osmisli tako da bude interaktivna i povezana sa svakodnevnim životom, pažnja djece se prirodno uspostavlja

Profesorica hemije u OŠ „Dušan Korać“ u Bijelom Polju **Radmila Radović** krunisala je tri decenije uspješnog prosvjetnog rada Nagradom „3. januar“ koja joj je uručena na svečanosti povodom Dana opštine Bijelo Polje. Riječ je o priznanju koje se dodjeljuje za izuzetna ostvarenja i postignute rezultate u oblasti obrazovanja, kao i za doprinos razvoju Opštine.

Za profesoricu Radović, ova nagrada nije samo lični uspjeh, već afirmacija profesije koja se često odvija u tišini učionice.

„Dobiti najviše opštinsko priznanje u svom gradu za mene predstavlja veliku čast, ali i potvrdu da je dugogodišnji rad prepoznat i vrednovan. Ta činjenica mi daje dodatnu snagu i odgovornost da nastavim da se sa istom posvećenošću bavim poslom koji iskreno volim. Posebno me raduje što je ovoga puta prepoznat rad koji se odvija u učionici – često tih, nenametljiv i daleko od reflektora javnosti, ali sa trajnim i značajnim

„Za rad sa djecom najvažnija je ljubav prema poslu. Ona je pokretač svega. Slijedi želja za prenošenjem znanja i stvaranjem prostora u kojem učenici kroz vannastavne aktivnosti mogu dodatno razvijati svoje talente, ali i samopouzdanje.

Posebno me motiviše želja da učenicima pružim priliku da što više prepoznaju i razviju vlastite mogućnosti. Iako je riječ o velikom obimu rada van redovne nastave, koji zahtijeva dodatno vrijeme i energiju, zadovoljstvo koje dolazi kroz uspjeh učenika daleko nadmašuje sav uloženi trud“, navodi Radmila.

Prema njenim riječima, najvažnije je prepoznati interesovanje za takmičenja i potencijal djeteta za prirodne nauke. Taj proces zahtijeva veliku posvećenost, kontinuiran rad i strpljenje kako do strane učenika, tako i od nastavnika.

„Učenike podstičem kroz zajednički rad, razgovor i jasno postavljene ciljeve, uz stalne pohvale za njihov trud i napredak. Poseban akcenat stavljam na razvijanje uzajamnog povjerenja i poštovanja, kao i na osjećaj sigurnosti da u svakom trenutku imaju moju podršku. Ohrabrujem ih da vjeruju u sebe, da aktivno učestvuju u procesu učenja i da na takmičenja gledaju kao na priliku za lični rast, a ne samo kao na rezultat. Djeca su najviše motivisana kada osjete da su prepoznata, saslušana i da neko iskreno vjeruje u njih“, ističe ona.

MENTOR, OSOLONAC, MOTIVATOR I UZOR

Radmila naglašava da joj je posebna satisfakcija, što nakon uručjenja nagrade dobija poruke od svojih bivših učenika, danas već istaknutih pojedinaca naše države, ali i šire. To je, kako kaže, jasan pokazatelj, da je njen rad duboko obilježio generacije mladih ljudi, ne samo kao mentorke, već kako i sami u svojim porukama ističu, kao oslonca, motivatora i uzora.

Mladim prosvjetnim radnicima ova iskusna profesorica poručuje da svom poslu pristupaju predano i odgovorno, jer obavljaju jedan od najvažnijih i najodgovornijih poziva u društvu – vaspitanje i obrazovanje djece.

„Strpljenje, razumijevanje i iskrena briga za učenike predstavljaju temelj dobrog nastavnika. Uspješan nastavnik se ne postaje preko noći, već se gradi kroz svakodnevni rad, odnos sa djecom i uzajamno poštovanje i povjerenje“, zaključuje profesorica Radović. **Lj. V.**

INOVATIVNI PRISTUP NASTAVI

„Kroz svoj profesionalni angažman, izuzetna ostvarenja i postignute rezultate u oblasti obrazovanja tokom svog tridesetogodišnjeg rada, Radmila Radović je stekla reputaciju jednog od najistaknutijih nastavnika hemije. Sistematičnost, visok nivo stručnosti i sposobnost da znanja prenosi na kreativan i inspirativan način, kroz nesebičnu podršku koju pruža kako svojim učenicima, tako i mlađim kolegama, profesorica Radmila Radović je svijetli primjer prosvjetnog radnika koji misiju prenošenja znanja izvršava savjesno, predano, kroz inovativni pristup nastavi, a u skladu sa savremenim zahtjevima“, istaknuto je u obrazloženju predlagачa.

Takođe je naglašeno da je u toku svog tridesetogodišnjeg rada, na osnovu ostvarenih rezultata na državnim takmičenjima, profesorica Radmila Radović tri puta nagrađivana od strane Ministarstva prosvjete kao najbolji profesor hemije. Tokom redovnog nadzora, koji se svake četvrte godine sprovodi u školi, njena radna etika i angažovanost su ocijenjeni najvećom ocjenom, što je i potvrda njenog nastojanja da znanje koje prenosi bude utemeljeno na naučnim principima, visokoj stručnosti i profesionalnosti.

rezultatima“, kaže ona, i dodaje:

„Nagradu posvećujem svim generacijama učenika koje su me oblikovale kao nastavnika, kao i svojoj porodici koja mi je veliki oslonac i podrška. Posebno svojim roditeljima, jer su sa svojim vrijednostima, podrškom i vjerom, trajno ugradili temelje svega što danas jesam i što radim.“

HEMIJA KAO IGRA RADOZNALOSTI

Iako hemija važi za jedan od težih predmeta, Radmila Radović uspijeva da učenicima svijet atoma i molekula učini bliskijim i razumljivijim. Njen recept je jednostavan, ali zahtjevan: povezivanje hemije sa svakodnevnim životom.

„Djeca su po svojoj prirodi radoznala, a moj osnovni zadatak je da tu radoznalost probudim i usmjerim ka hemiji. Tokom nastave trudim se da učenicima približim pojmove kroz primjere iz svakodnevnog života, jer je hemija svuda oko nas. U trenutku kada to prepoznaju, ovaj predmet im postaje smisleniji i zanimljiviji. Kako je hemija eksperimentalna nauka, ona prirodno budi istraživački duh kod djece, što u učionici stvara atmosferu u kojoj su znatiželja i

motivacija nepresušne“, ističe Radmila Radović.

Ona navodi da, s obzirom na to da su se generacije učenika kroz godine značajno mijenjale, prije svega, pod uticajem razvoja digitalne tehnologije i dostupnosti informacija, nastava danas zahtijeva drugačiji pristup.

„Smatram da to ne treba posmatrati kao prepreku, već kao izazov u kojem dolazi do izražaja kreativnost nastavnika. Kada se nastava osmisli tako da bude interaktivna i povezana sa svakodnevnim životom, pažnja djece se prirodno uspostavlja. Ključ je u prilagođavanju savremenim okolnostima, uz očuvanje osnovnih pedagoških vrijednosti koje ne gube na značaju i koje su temelj nastavnog rada“, kaže ona.

NAGRADE UČENIKA KAO KRUNA RADA

Ono što Radmilu Radović posebno izdvaja u pedagoškom svijetu je impresivan bilans od 36 nagrada na koje su njeni učenici osvojili na opštinskim i državnim takmičenjima. Iza ovih brojki kriju se sati vannastavnog rada, strpljenja i vjere u potencijal mladih ljudi.

RAZGOVOR S MILODARKOM PATKOVIĆ, DIREKTORICOM JPU „SOFIJA KLIKOVAC“

SIGURNO, PODSTICAJNO I INKLUZIVNO OKRUŽENJE ZA DJECU

• Prvu godinu rada posmatramo kao godinu postavljanja temelja. Fokus je na uspostavljanju procedura, protokola i jasne organizacije rada, ali i na profesionalnom osnaživanju zaposlenih

Povodom formiranja Javne predškolske ustanove „Sofija Klikovac“ u Podgorici, koja je nastala izdvajanjem iz JPU „Dina Vrbica“, sa njenom čelnicom **Milodarkom Patković** razgovarali smo o trenutnom stanju ustanove i planovima za naredni period.

Šta za Vas predstavlja biti prva osoba na čelu novoformirane JPU „Sofija Klikovac“?

Biti na čelu Javne predškolske ustanove „Sofija Klikovac“ za mene predstavlja veliku odgovornost, ali i privilegiju da zajedno sa zaposlenima, timskim radom, postavimo temelje njenog identiteta i kvaliteta rada. To znači stvaranje sigurnog, podsticajnog i inkluzivnog okruženja za djecu, ali i stabilnog i podržavajućeg sistema za zaposlene i roditelje. U toj ulozi sebe vidim kao osobu koja povezuje tim, usmjerava procese, jasno postavlja pravac razvoja ustanove, donosi odluke u najboljem interesu djece i gradi kulturu povjerenja, saradnje i profesionalnosti. Sa posebnim ponosom nosimo ime Sofije Klikovac, koje nas dodatno obavezuje da vrtić gradimo kao mjesto znanja, humanosti i poštovanja djeteta.

U kojoj ste fazi strukturisanja ustanove, s obzirom na to da je ovo prva godina njenoga rada?

Prvu godinu rada posmatramo kao

godinu postavljanja temelja. Fokus je na uspostavljanju procedura, protokola i jasne organizacije rada, ali i na profesionalnom osnaživanju zaposlenih.

JPU „Sofija Klikovac“ je formirana segmentacijom JPU „Dina Vrbica“, i taj

SEDAM VASPITNIH JEDINICA

Kako trenutno funkcioniše ova ustanova? Sa koliko vaspitnih jedinica raspolažete, koliko je polaznika...?

Ustanova funkcioniše stabilno i organizovano, u skladu sa važećim programom rada i propisanim procedurama. Vaspitno-obrazovni rad se realizuje u sedam vaspitnih jedinica – „Poletarac“, „Leptirić“, „Mogli“, „Petar Pan“, „Ljubović 1“, „Ljubović 2“ i „Stara Varoš“, sa oko 2.000 djece, uz svakodnevno praćenje potreba djece i prilagođavanje aktivnosti njihovom uzrastu i interesovanjima. Posebnu pažnju posvećujemo organizaciji rada, bezbjednosti i kontinuitetu vaspitno-obrazovnog procesa. Djeca imaju strukturisan dnevni ritam, koji omogućava rutinu i kreativnost. Paralelno radimo na daljem organizacionom struktuiranju ustanove, unapređenju interne komunikacije i uspostavljanju jasnih procedura.

proces još uvijek nije u potpunosti završen, jer podrazumijeva obiman skup pravnih i administrativnih radnji koje je neophodno sprovesti u skladu s važećim propisima.

Postupak se realizuje planski i uz poštovanje zakonskih procedura, kako bi se obezbijedila potpuna pravna i organizaciona održivost ustanove. Očekujemo da će sve predviđene aktivnosti biti okončane u skorijem periodu.

Strukturisanje ustanove nije samo administrativni proces – to je izgradnja sistema u kojem svaki zaposleni razumije svoju ulogu i zajednički pristup radu sa djecom. Posebno razvijamo kulturu saradnje i podrške među

kolegama, jer kvalitet rada sa djecom direktno zavisi od stabilnog i motivisanog okruženja.

Kako ste zadovoljni saradnjom s nadležnim ministarstvom?

Saradnja sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija je kvalitetna, profesionalna i konstruktivna. Kao novoformirana ustanova imamo kontinuiranu komunikaciju i institucionalnu podršku, koja nam omogućava da razvoj ustanove vodimo planski i odgovorno. Predškolsko obrazovanje zahtijeva stalno prilagođavanje i razvoj, pa je važno da postoji razumijevanje između prakse i sistema.

A kako teče saradnja s roditeljima?

Roditelji su naši ključni partneri. Odnos gradimo na povjerenju, otvorenoj komunikaciji i dostupnosti informacija. Redovno ih informišemo o aktivnostima i uključujemo u život ustanove, jer dijete najbolje napreduje kada porodica i vrtić djeluju zajedno.

Šta je planirano za naredni period, kad je riječ o daljem razvoju Ustanove?

U narednom periodu fokus je na daljem unapređenju kvaliteta rada: stručno usavršavanje zaposlenih, razvoj inkluzivnih praksi i jačanje saradnje sa lokalnom zajednicom. Planiramo i unapređenje infrastrukturnih uslova, uskoro počinje i rekonstrukcija Vaspitne jedinice „Poletarac“, planiramo i nove programe koji će dodatno obogatiti saznanja i iskustva djece. Naš cilj nije samo rast ustanove, već i stabilan i održiv razvoj.

Želimo da JPU „Sofija Klikovac“ bude mjesto u koje djeca rado dolaze, u koje roditelji imaju povjerenje, a u kojem zaposleni profesionalno napreduju – jer takva ustanova trajno doprinosi kvalitetu i razvoju zajednice.

N. N.

ZAPOČETA IZGRADNJA FISKULTURNE SALE U ANDRIJEVICI

MODERAN OBJEKAT VRIJEDAN ČETIRI MILIONA EURA

• Novo projektno rješenje predviđa izgradnju savremene i multifunkcionalne fiskulturne sale ukupne bruto površine 1.623,03 metara kvadratnih, koja će učenicima obezbijediti kvalitetne uslove za nastavu fizičkog vaspitanja, ali i za brojne sportske i rekreativne aktivnosti

Ministarka prosvjete, nauke i inovacija prof. dr **Andela Jakšić-Stojanović**, ministarka javnih radova **Majda Adžović** i predsjednik Opštine Andrijevica **Željko Čulafić** ozvaničili su početak radova na izgradnji savremene fiskulturne sale u Andrijevici polaganjem kamena temeljca. Riječ je o jednom od najznačajnijih infrastrukturnih projekata u ovoj opštini, čija ukupna vrijednost iznosi oko četiri miliona eura.

Kako je istaknuto iz Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, ovaj multifunkcionalni objekat projektovan je da zadovolji najviše standarde za izvođenje nastave fizičkog vaspitanja, ali i za potrebe profesionalnog sporta i rekreativnih aktivnosti lokalne zajednice.

TEMELJ ZA RAZVOJ SPORTA

Ministarka Jakšić-Stojanović je istakla da je ovo ulaganje direktan dokaz posvećenosti Vlade unapređenju kvaliteta života na sjeveru Crne Gore.

„Danas šaljemo jasnu poruku da je fokus Vlade i resornih ministarstava na ravnomjernom regionalnom razvoju i da, iz tog razloga, prilikom izgradnje novih i rekonstrukcije postojećih objekata vodimo računa da budu zastupljeni i sjeverni i centralni i južni region, kao i gradske i seoske sredine. Kada je u pitanju ovaj projekat, na njegovu realizaciju se u Andrijevici čekalo decenijama, pa se danas zaista svi radujemo početku radova vrijednih oko četiri miliona eura i stvaranju adekvatnih uslova za bavljenje sportom i realizaciju nastave fizičkog vaspitanja“, poručila je ministarka Jakšić-Stojanović.

Ministarka Majda Adžović naglasila je važnost poštovanja rokova kod ovako kompleksnih građevinskih poduhvata.

„Danas imamo 408 đaka kao razlog za izgradnju ovog objekta, a nadamo se da će ih u budućnosti biti još više. Novo projektno rješenje predviđa izgradnju savremene i multifunkcionalne fiskulturne sale ukupne bruto površine

1.623,03 metara kvadratnih, koja će učenicima obezbijediti kvalitetne uslove za nastavu fizičkog vaspitanja, ali i za brojne sportske i rekreativne aktivnosti“, navela je ministarka Adžović.

Željko Čulafić je istakao da objekat sportske sale u Andrijevici predstavlja mnogo više od same građevine.

„Ovo je temelj za zdravije odrastanje naše djece, za razvoj sporta i za jačanje zajedništva u našem gradu“, rekao je on.

KVALITETNI USLOVI ZA NASTAVU FIZIČKOG VASPITANJA

„Danas okrećemo novu stranicu u istoriji naše škole, jer naši učenici napokon dobijaju uslove kakve zaslužuju i o kvima su generacije prije njih samo sanjale. Jedva čekamo dan kada će se ovom dvoranom prolomiti prvi zvižduk i dječija graja, jer je ovo značajno za sve nas u Andrijevici“, istakla je direktorica Srednje mješovite škole Andrijevica **Andrijana**

FOTO: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

Andić.

U ime OŠ „Bajo Jojić“ prisutnima se obratio direktor mr **Božidar Vukićević**. On je naglasio:

„Zadovoljstvo nam je što je i naša škola dio velikog investicionog talasa u obrazovanju, najznačajnijeg od uspostavljanja institucionalizovanog školstva u Crnoj Gori.“

Iz Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija navode da će

izgradnja sale obuhvatiti naj-savremeniju opremu, tribine za publiku, prateće prostorije i svlačionice, uz punu primjenu standarda energetske efikasnosti.

Polaganje kamena temeljca je dio šireg investicionog ciklusa Vlade Crne Gore, usmjerenog na modernizaciju obrazovne infrastrukture širom države tokom 2026. godine.

Lj. V.

OŠ „MIRKO SRZENTIĆ“ U PETROVCU

OTVOREN, PODSTICAJAN I KREATIVAN PROSTOR

UOŠ „Mirko Srzentić“ u Petrovcu veoma su posvećeni modernizaciji nastave. Kroz projekte zimske i ljetnje škole „More znanja“, inovativne panele i brojne vannastavne aktivnosti, ova obrazovno-vaspitna ustanova postala je centar kreativnosti i moderne pedagogije.

Prema riječima direktorice **Ivane Kurtović**, ideja o školi „More znanja“ rođena je prije tri godine. Inicijativa je podstaknuta činjenicom da u većini obrazovno-vaspitnih ustanova, zbog prebukiranosti i rada u više smjena, nema dovoljno prostora za praktičnu primjenu znanja.

Sve je počelo sa ljetnom školom za učenike iz opštine Budva. Zbog velikog interesovanja djece iz ove regije, odlučeno da se organizuje i zimska škola u koju su uključeni i đaci iz manjih škola sa sjevera Crne Gore.

Prvu školu realizovao je tim nastavnika iz OŠ „Mirko Srzentić“, ali su se vrlo brzo priključili mentori iz cijele Crne Gore i regiona.

Do sada su održane tri ljetnje i dvije zimske škole. Kroz cjelodnevne aktivnosti tokom pet dana raspusta organizuju se radionice kroz koje djeca praktično primjenjuju znanje stečeno u školi.

Tokom ovogodišnje zimske škole organizovano je 18 radionica iz fizike, biologije, hemije, informatike, programiranja i robotike, te književnosti i umjetnosti, ekologije i komunikacije. Edukaciju su realizovala 23 nastavnika za 53 učenika iz budvanskih osnovnih škola, kao i iz osnovnih škola „Kekec“ iz Sutomora, „Donje Ržanice“ iz Berana i „Dušan Bojović“ iz Nikšića.

„Glavni cilj je da učesnici kroz radionice, timski rad i savremene metode učenja razvijaju znanje, kreativnost,

kritičko mišljenje i razmišljaju 'van okvira“, kaže direktorica Kurtović.

Inače u ovoj školi u toku je realizacija više projekata.

Projekat „TechLand“, koji finansira Fond za inovacije Crne Gore, u završnoj je fazi. Kroz program „Robe, garderobe, novi život mode“, finansiran od strane CEDIS-a, biće reciklirana stara odjeća.

U okviru projekta „Tragovima prošlosti, od priče do stripa“, koji finansira Ministarstvo kulture i medija, učenici će kroz crteže predstavljati život ljudi i mjesta u prošlosti.

Aktivno učestvuju i u projektima i programima Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Zavoda za školstvo: „Robotika za najmlađe“, „Vještine za adolescenciju“, „Moje vrijednosti i vrline“, „Mini Company“, učenici se pripremaju za takmičenje First Lego League.

Lj. V.

DAN TALENATA U OŠ „MILEVA LAJOVIĆ-LALATOVIĆ“ IZ NIKŠIĆA

SVAKO IMA NEŠTO POSEBNO

Osnovna škola „Mileva Lajović-Lalatović“ u Nikšiću bila je centar dječje kreativnosti, znanja i vještina. Pod sloganom „Svako ima nešto posebno – mladi talenti velika čuda“ održan je dan posvećen talentovanim učenicima koji su kroz različite aktivnosti pokazali da se u školskim klupama kriju budući naučnici, umjetnici i sportisti.

U dijelu programa Pametnjakovići/Digitalni talenti, pod geslom Šolokvizija organizovani su kvizovi opšteg znanja za učenike V i IX razreda, a titulu najboljih ponijela su odjeljenja V-3 i IX-3.

Svoje znanje u oblasti digitalnih tehnologija pokazali su učenici V, VII i VIII razreda kroz različite aktivnosti.

Đaci V razreda su na kreativan i maštovit način izradili asocijaciju na temu „Talentovani učenici“. Oni su kroz pojmove i kratke opise pokazali kako oni doživljavaju talenat, znanje, trud i uspjeh.

Njihovi drugari iz VIII razreda su svoje talente pokazali kroz programiranje i rad sa modernom tehnologijom. Koristeći skrać (Scratch) kreirali su interaktivne projekte, dok su pomoću mikrobita (Micro:bita) realizovali zanimljive programske zadake. Njihovi radovi su pokazali visok nivo digitalne

pismenosti, logičkog razmišljanja i kreativnosti.

Učenici VII razreda su kreirali prezentaciju na temu „Dan talentovanih učenika“ u koju su uvrstili i radove učenika V i VIII razreda.

Kada je riječ o oblasti umjetnosti organizovane su likovne radionice: „Mjesto gdje talenti rastu“, „Umjetnost kao glas“ i „Mali prsti, velika umjetnost“.

U okviru aktivnosti „Svako dijete je na svoj način umjetnik“, učenici VI, IV i III razreda oprobali se u izražajnom čitanju, recitovanju i izvođenju dramskog teksta.

Priliku da se pokažu imali su i sportski talenti. Aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja organizovao je poligon brzine, spretnosti i preciznosti, gdje su učenici pokazali svoje sposobnosti i takmičarski duh.

Najuspješniji su bili: **Dario Ajdarpašić** (III i IV razred), **Andrijan Radović** (VI razred) i **Andrea Čalić** (VI razred – djevojčice).

U okviru predstavljanja talenata za scensku oblast nastupili su: hor, solisti, instrumentalni izvođači, moderni ples mini video na engleskom jeziku, skečevi i solisti (ruski i engleski jezik).

Lj. V.

IGRAONICA ZNANJA U OŠ „RADOJICA PEROVIĆ“

OD MAŠTE DO VIDEO-IGARA

U holu Osnovne škole „Radojica Perović“ u Podgorici uspješno je realizovana „Igraonica znanja: Scratch izdanje“, koja je ovaj prostor pretvorila u zonu kreativnosti i inovacija. Događaj je okupio vrijedne učenike – autore video-igara nastalih u programskom jeziku Scratch i posjetioce koji su sa velikim interesovanjem obilazili izložbu i isprobavali predstavljene igre.

Učenici su sa puno entuzijazma i samopouzdanja predstavljali svoje ideje, objašnjavali pravila igara i dijelili iskustva iz procesa njihovog nastanka.

Posjetioci nijesu bili samo posmatrači,

već su imali priliku da na interaktivan način zavire u svijet kreativnog kodiranja.

Posebnu vrijednost događaju dalo je učenje kroz igru, razmjenu znanja i međusobnu podršku. Cijeli proces nastajanja ovih digitalnih kreacija realizovan je uz mentorsku podršku nastavnice **Jelene Pačariz**. Ona je radila sa učenicima na razvoju igara i podsticala ih da od ideje dođu do gotovog digitalnog proizvoda.

„Još jednom se potvrdilo da znanje počinje igrom, a dječija mašta, uz pravo mentorstvo, može prerasti u izuzetne digitalne kreacije“, ocjenjuju iz škole.

Lj. V.

AKCIJA DARIVANJA KNJIGA U OŠ „NOVKA UBOVIĆ“:

PRIKUPLJENO 420 NASLOVA

Povodom Međunarodnog dana darivanja knjiga, u OŠ „Novka Ubović“ u Podgorici organizovana je akcija darivanja knjiga.

Zahvaljujući velikom odzivu učenika, roditelja i zaposlenih, prikupljeno je ukupno 420 naslova, čime je bibliotečki fond značajno obogaćen.

Ova inicijativa imala je i poseban karakter. Za svaku poklonjenu knjigu učenici su dobijali simbolični poklon: minduše, broševe, čokoladice i obilježivače stranica.

Iz škole je upućena posebna

zahvalnosa **Vesni Đurović**, koja je donirala veliki broj naslova i time dala izuzetan doprinos ovoj akciji.

Akciju su organizovale bibliotekarka **Milica Novaković**, nastavnica ruskog jezika **Jelena Jovičević** i nastavnica muzičke kulture **Milica Matanović**.

Ova aktivnost je pokazala da u digitalnom dobu knjiga i dalje zauzima posebno mjesto u srcima mladih generacija, naročito kada se poklanjaju s ljubavlju.

Lj. V.

ZAVOD ZA UDŽBENIKE

PREDSTAVLJENI DIGITALNI OBRAZOVNI SADRŽAJI

Predstavnici Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva održali su u nikšićkoj Osnovnoj školi „Olga Golović“ digitalnu radionicu.

Tom prilikom, učenicima drugog razreda predstavljeni su digitalni obrazovni sadržaji na kojima Zavod intenzivno radi u prethodne dvije godine. Učenici su sa velikim interesovanjem učestvovali u radionicama, analizirajući sadržaje iz oblasti e-lektira, sajber bezbjednosti, digitalne pismenosti i druge.

U narednom periodu biće održane slične radionice i u drugim gradovima u Crnoj Gori.

N. N.

POČELO PROBNO TIMSS TESTIRANJE VAŽAN KORAK U PRIPREMI ZA GLAVNI IZAZOV

FOTO: Ispitni centar

U 28 odabranih škola u Crnoj Gori počelo je probno TIMSS testiranje, kojim je obuhvaćeno oko 1.200 učenika IV razreda osnovnih škola, a realizuje se u periodu od 2. marta do 3. aprila ove godine.

Iz Ispitnog centra podsjećaju da je TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) međunarodno istraživanje koje prati postignuća učenika iz matematike i prirodnih nauka i omogućava poređenje obrazovnih sistema širom svijeta. Testiranje se sprovodi na računarima.

Iz ove obrazovne institucije ocjenjuju da ova faza istraživanja predstavlja važan korak u pripremi za glavno TIMSS testiranje, jer omogućava provjeru procedura i organizacije samog procesa testiranja u školama.

Lj. V.

CETINJSKI PROFESOR PETAR ŠPADIJER REALIZUJE RADIONICE
„EDUKATIVNI ČETVRTAK“

ROMANTIČARSKI PRISTUP OBRAZOVANJU

• Biblioteke su bile i ostale mjesta okupljanja, sastajanja i razmjena ideja. U vrijeme informatičke ekspanzije ta težnja dobija nove dimenzije, kvalitete, ali i izazove

U težnji da se znanje prezentuje na malo drugačiji, rasterećujući i neobičniji način nego što se to radi u školama, ali i iz želje da se biblioteci vrati nekadašnji obrazovni značaj, profesor biologije u Gimnaziji Cetinje **Petar Špadijer** pokrenuo je ciklus radionica pod nazivom „Edukativni četvrtak“.

Ciklus je zamišljen kao niz edukativnih, teorijskih, praktičnih ili promotivnih pristupa koji bi vrlo šarolikoj publici, od predškolaca, preko osnovaca i srednjoškolaca, pa sve do studenata i građanstva, približio teme i činjenice dominantno iz biologije, ali i pedagogije, dječjih prava, turizma ili umjetnosti. Ideja je počela sa realizacijom u martu 2023. i do sada je odrađeno 25 radionica, kojima je domaćin bila Narodna biblioteka i čitaonica „Njegoš“ sa Cetinja.

Tematski, radionice bi se mogle svrstati u tri grupe. Prvu čine one posvećene teorijskim znanjima iz biologije, gdje su polaznici upoznati sa građom ljudskog tijela, funkcijom mišića, čula ili krvotoka. Ovaj skup radionica imao je, prvenstveno, za cilj popularizaciju biologije kod uzrasta koji još ne proučava biologiju kao školski predmet. Stoga, teme su morale biti prezentovane na živopisan i uzrastu slušalaca prilagođen način, uz obavezne PPT prezentacije ili, gdje god je to tema dozvoljavala, razne modele bioloških objekata.

Drugu grupu radionica sačinjavale su teme u kojima se prikazuje praktična primjena znanja iz biologije. Navedene radionice su bile namijenjene polaznicima različitih uzrasta, od predškolaca kojima je radionica o kompostiranju, kao poklon Biblioteke, bila prezentovana u vrtiću, preko osnovaca koji su kroz predavanja i eksperimente saznali o značaju i posljedicama klimatskih promjena, dok su radionice o ekološkom turizmu ciljano pripremljene za učenike turističkog smjera Srednje stručne škole.

Kako napominje prof. Špadijer, treća grupa radionica odnosila se na praktičnu primjenu nekih pedagoških i metodičkih pristupa.

„Jedan veoma interesantan projekat nazvan ‘Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje’ (RWCT – Reading and Writing for Critical Thinking) prezentuje čitav niz tehnika kojima se inicira, pospješuje i utvrđuje učenje. Tehnike su lagane, razumljive, primjenljive za sve uzraste i izbjegavaju upravo ono što je u našim obrazovnim sistemima veliki problem – učenje ‘napamet’. Primjena ovih tehnika olakšava učenje, naučeno duže vremena ostaje memorisano, prema naučenim činjenicama se uspostavlja dublji odnos, i najbitnije, prihvataju se mehanizmi koji olakšavaju učenje bilo koje teme iz bilo koje oblasti. Ova grupa radionica odvijala se pod naslovom ‘Učimo kako da

učimo’ i bila je namijenjena svim uzrastima (osnovci i srednjoškolci). U ovu grupu radionica možemo svrstati i prezentaciju interaktivne video igrice ‘Zanimljiva biologija 2’, prvu te vrste u Crnoj Gori. Igrica kroz čitav niz zanimljivih pitanja i odgovora, ali i dodatnih informacija nakon svakog pitanja, vodi učenike/igrače kroz svijet mikroorganizama, gljiva, biljaka i životinja“, kaže on.

Špadijer napominje da se obrazovanje, danas, ne stiće se samo u školama.

„Uz osmišljenu strategiju i jaku volju, obrazovanje možemo steći ili pružati kroz medije, rad NVO sektora ili aktivnosti lokalnih institucija. Biblioteke su bile i ostale mjesta okupljanja, sastajanja i razmjena ideja. U vrijeme informatičke ekspanzije ta težnja dobija nove dimenzije, kvalitete, ali i izazove. Na primjeru dobre prakse, prikazana je saradnja biblioteke sa obrazovnim ustanovama na lokalnom nivou, a kroz pomenute radionice nastojalo se privući što veći broj djece različitog uzrasta i stvoriti im naviku odlaska u biblioteku i korišćenje njenih fondova, ali i promovisati biblioteku i učiniti je vidljivom na malo drugačiji način, edukovati mlade kroz jedan rasterećen i nenametljiv način, oslobođen pritiska obezbeđenosti, koji je u školi neizbježan“, zaključuje on.

N. N.

GIMNAZIJA „SLOBODAN ŠKEROVIĆ“ OBILJEŽILA 119 GODINA POSTOJANJA

USTANOVA KOJA MIJENJA PRISTUP ZNANJU

• Zoran Pejović, direktor: Rano je naš doprinos mjeriti vjekovima, iako smo zagazili u drugi vijek, ali je u našem društveno-istorijskom kontekstu i to sasvim opravdano, znajući kada je i kako počelo

Zanimljivim programom u podgoričkoj Gimnaziji „Slobodan Škerović“ svečano je obilježeno 119 godina postojanja i uspješnog rada ove vaspitno-obrazovne ustanove.

U okviru bogatog kulturno-umjetničkog programa, pod nazivom „Fragmenti slobode“, talentovani učenici ove škole evocirali su uspomene na školske dane.

Direktor Gimnazije **Zoran Pejović** istakao je da je ovo prigodna prilika da se javnost podsjeti rezultata u vaspitanju i obrazovanju, kao i u oblasti kulture i sporta, koji su plod rada i zalaganja profesora i učenika.

„Uvaženi roditelji, drage učenice i učenici, kolegice i kolege, vrijeme prolazi ne umanjujući vitalnost i polet naše Gimnazije, bez koje su nezamislivi crnogorski obrazovni sistem i Podgorica. Rano je naš doprinos mjeriti vjekovima, iako smo zagazili u drugi vijek, ali je u našem društveno-istorijskom kontekstu i to sasvim opravdano, znajući kada je

i kako počelo. Te godine su davne, ne samo zbog vremena koje je proteklo, već i zbog drugačijeg pristupa najljepšem i najvažnijem poslu koji imamo sreću da radimo. U vremenu i uslovima koji ponekad nisu bili naklonjeni obrazovanju, ostali smo njegov temelj i nada. Danas se od nas traži drugo i drugačije, a mi se ponekad opiremo zbog sigurnosti poznatih puteva“, naglasio je Pejović.

Kako je istakao, sve su češći prodori podgoričkih gimnazijalaca u sami vrh međunarodnih takmičenja, „a postaće još brojniji jer mijenjamo pristup znanju, jačajući primjenljivost naučenog, u čemu smo bez razloga zaostajali“.

„Naši pouzdani partneri ostaju Univerzitet, Ispitni centar, Zavod za školstvo i resorno ministarvo. Uz stalnu podršku i razumijevanje roditelja nama ostaje da pojačamo zalaganje, zahtjeve i očekivanja, kako bismo postigli više možda već ove godine. Naš inoviran i posvećen rad sa talentovnom

djecom utvrđuje nas u očekivanjima, a vaša podrška nas ohrabruje. Cijenimo i da nam pomažu i vaše kritike, kao i strpljenje i vrijeme koje nam

dajete da se popravimo“, istakao je on.

Svečanosti u podgoričkoj gimnaziji, u punoj svečanoj sali, prisustvovali su i predstavnici

Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, Ispitnog centra, Zavoda za školstvo, kao i Glavnog grada, te brojne druge zvaničnice. **N. N.**

POSJETA VISOKE DELEGACIJE KOTORSKOJ GIMNAZIJI U OKVIRU RYCO SUPERSCHOOLS PROJEKTA

ZNAČAJ VIŠEVJEKOVNE OBRAZOVNE TRADICIJE

• Bilo je riječi o značaju ovog projekta ne samo za učenike neposredno uključene u njegovu realizaciju i lokalne zajednice, već i za perspektivu odnosa između dvije zemlje u budućnosti

U okviru drugog dijela RYCO Superschools projekta „Shared Ground – Untold Stories“ koji se odvija u Kotoru, tamošnju gimnaziju posjetila je visoka delegacija u sastavu: **Riccardo Serri**, zamjenik šefa misije Evropske unije u Crnoj Gori, **Ralf Reusch**, zamjenik šefa misije u ambasadi Njemačke, **Darko Stojanović**, direktor direktorata za mlade u Ministarstvu sporta i mladih, kao i **Edin Koljenović**, šef RYCO lokalne kancelarije i **Una Vukotić**, programska saradnica u lokalnoj RYCO kancelariji u Crnoj Gori.

Na sastanku visoke delegacije sa direktoricom škole **Milenom Nenadović-Ljubonović**, u kom su učestvovala i koordinatorke iz gimnazije stranih jezika „Asim Vokshi“ iz Tirane – **Manushaqe Hoxha**

i **Leonora Elezi**, kao i koordinatorke iz Gimnazije Kotor – **Tatjana Stijepović** i **Paula Petričević**, bilo je riječi o značaju ovog projekta ne samo za učenike neposredno uključene u njegovu realizaciju i lokalne zajednice, već i za perspektivu odnosa između dvije zemlje u budućnosti.

„Ukazano je na značaj viševjekovne obrazovne tradicije u Kotoru, kao i neophodnost osiguranja bezbjednih i zdravih uslova za odvijanje nastave, prije svega u kontekstu nedavnog oštećenja krova škole i opasnosti i štete koje je ono prouzrokovalo“, kazali su iz Gimnazije.

Delegacija je potom prisustvovala radionici „Tradition Under the Lens: Breaking Gender Stereotypes“, koju je za potrebe ovog programa kreirala i

vodila profesorica Petričević. Učesnici su izvanredno reagovali na temu radionice, dekonstruišući rodne stereotipe koje su prepoznavali i analizirali kroz primjere narodne poezije, običaja ili nošnji.

„Pjesme ‘Zidanje Skadra’

(odlomak) i ‘Najveća je žalost za bratom’ na engleski su jezik prevele učenice 3. razreda filološke gimnazije uz mentorsku podršku profesorice **Ive Zrnčić**. Analizirano je nekoliko vrsta albanske nošnje kao i crnogorska i dobrotška/bokeška

nošnja, te svadbarski običaji iz Crne Gore. Nakon kritičke analize tradicionalne distribucije rodnih uloga, mogućnosti i očekivanja, učenici su kreirali inkluzivnije i pravednije alternative tradicionalnim obrascima i zaključili da kritika tradicije ne znači njeno odbacivanje, da je tradicija živa stvar koja evoluira sa svakom generacijom i da je uistinu živa samo ona tradicija koja je istovremeno refleksivna i svjesno proživljavana“, naglasili su iz ove škole.

Nakon radionice uslijedio je obilazak muzeja u Perstu i Risnu kojem se pridružio dio delegacije, praćen prezentacijama učenika o Ilirima, Rimljanima i njihovom naslijeđu koje u značajnoj mjeri dijelimo i danas.

N. N.

POTPORA DOKTORSKIM ISTRAŽIVANJIMA U INOSTRANSTVU

350.000 EURA ZA STIPENDIJE IZVRSNOSTI

• Na ovaj način se obezbjeđuje snažna i ciljana podrška mladim istraživačima u realizaciji njihovih doktorskih studija na akreditovanim univerzitetima u stranim zemljama, uz istovremeni doprinos razvoju crnogorskog naučnoistraživačkog sistema

U Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija upriličena je svečanost povodom potpisivanja ugovora sa 13 dobitnika stipendija izvrsnosti za doktorska istraživanja u inostranstvu, dodijeljenih na osnovu konkursa.

Ukupna vrijednost dodijeljenih sredstava iznosi 347,711 eura, dok su pojedinačne stipendije u iznosu od 12.000 do 45.000 eura, u zavisnosti od godine doktorskih studija. Na ovaj način se obezbjeđuje snažna i ciljana podrška mladim istraživačima u realizaciji njihovih doktorskih studija na akreditovanim univerzitetima u inostranstvu, uz istovremeni doprinos razvoju crnogorskog naučnoistraživačkog sistema.

Svečanom prijemu stipendista prisustvovala su prof. dr **Andela Jakšić-Stojanović**, ministarka prosvjete, nauke i inovacija, mr **Tatjana Čalasan**, državna sekretarka u tom Vladinom resoru, i mr **Marica Melović**, generalna direktorica Direktorata za naučnoistraživačku djelatnost.

Ministarka Jakšić-Stojanović istakla je da je izuzetno ponosna na mlade ljude koji svojim znanjem, radom i ambicijom predstavljaju Crnu Goru na univerzitetima širom svijeta.

„Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija snažno vjeruje u mlade ljude i prati ih kroz kompletan obrazovni i istraživački put – od osnovnog obrazovanja, preko srednjeg i visokog obrazovanja, pa sve do doktorskih i postdoktorskih istraživanja. Naša je obaveza da vam pružimo sistemsku podršku, stabilnost i ohrabrenje, jer ulaganje u vaše znanje znači ulaganje u budućnost ljepše i održivije Crne Gore“, poručila je ministarka.

Državna sekretarka Čalasan naglasila je da međunarodna mobilnost mladih istraživača predstavlja veliku vrijednost, ali i odgovornost.

„Gdje god da se školujete i istražujete, važno je da svoju zemlju nosite u srcu. Znanje se umnožava dijeljenjem, ali se identitet i pripadnost čuvaju vraćanjem korjenima. Upravo ta veza sa Crnom Gorom čini i suštinu ovog programa“, istakla je Čalasan.

Generalna direktorica Melović čestitala je stipendistima, uz zahvalnost svim kandidatima koji su učestvovali na konkursu.

„Želim vam da zrna znanja i istraživanja koja danas sijete kroz svoje doktorske disertacije urode plodom – kako za vaš lični i profesionalni razvoj, tako i za razvoj crnogorskog naučnoistraživačkog sistema, poručila je Melović.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, kako se navodi u saopštenju, nastaviće sa realizacijom politika i programa usmjerenih na jačanje istraživačke izvrsnosti, međunarodne saradnje i održivog razvoja nauke u Crnoj Gori.

O. Đ.

NOVI STUDIJSKI PROGRAM NA UNIVERZITETU CRNE GORE

NASTAVA MATEMATIKE I INFORMATIKE U OSNOVNOJ ŠKOLI

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UOUCG), na sjednici održanoj u Nikšiću, donio je odluku o akreditaciji studijskog programa „Nastava matematike i informatike u osnovnoj školi“ na Prirodno-matematičkom fakultetu (PMF). Program priprema buduće nastavnike za kreativnu i praktičnu primjenu matematike i informatike u osnovnom obrazovanju, razvijajući vještine za inovativno podučavanje i potrebe savremenog tržišta rada.

Upravni odbor je takođe donio odluku o ponovnoj akreditaciji programa „Business and Economics“ (MONTEB) na Ekonomskom fakultetu, koji se realizuje na engleskom jeziku.

Podsjećamo da MONTEB studentima pruža sveobuhvatno znanje iz ekonomije i biznisa, sa posebnim naglaskom na analitičke i istraživačke vještine, praktičnu primjenu znanja i pripremu za globalno tržište rada.

Na sjednici su razmatrana i

druga važna pitanja, uključujući kadrovske i finansijske aspekte, planiranje kontinuiranog stručnog usavršavanja unutrašnjih revizora, te pregled realizacije aktivnosti i izvršenja revizijskih planova za prethodnu godinu.

O. Đ.

NA UNIVERZITETU CRNE GORE FORMIRANA KANCELARIJA ZA PODRŠKU STUDENTIMA SA INVALIDITETOM

INKLUZIJA SE GRADI I KROZ LIČNU PODRŠKU I KROZ SISTEMSKE PROMJENE

• „Kancelarija teži stvaranju ambijenta u kojem svaki student ima realne mogućnosti da razvija svoje potencijale, bez sistemskih, komunikacionih ili arhitektonskih prepreka“, kazao je rukovodilac Kancelarije Danilo Leković

Na Univerzitetu Crne Gore (UCG) nedavno je formirana Kancelarija za podršku studentima sa invaliditetom (KAPSIN) koja predstavlja centralni mehanizam podrške studentima te visokoobrazovne ustanove koji se suočavaju sa različitim oblicima invaliditeta i preprekama u studijskom procesu.

Prema riječima rukovodioca Kancelarije **Danila Lekovića**, njena uloga je da objedini, koordinira i unapređuje sve aktivnosti koje se odnose na pristupačnost, razumna prilagođavanja i ravnopravno učešće studenata u akademskom životu. „KAPSIN je mjesto stručne podrške, savjetovanja i iniciranja institucionalnih rješenja, prostor u kojem se potrebe studenata sagledavaju sistemski, a ne sporadično, i u kojem se gradi most između osobe sa invaliditetom i Univerziteta.

Vizija KAPSIN-a jeste UCG kao otvorena, pristupačna i inkluzivna akademska zajednica u kojoj se različitosti prepoznaju i uvažavaju, a podrška studentima sa invaliditetom posmatra

kao sastavni dio kvaliteta visokog obrazovanja. Kancelarija teži stvaranju ambijenta u kojem svaki student ima realne mogućnosti da razvija svoje potencijale, bez sistemskih, komunikacionih ili arhitektonskih prepreka. U tom smislu, KAPSIN nije samo servis, već pokretač institucionalne kulture koja počiva na jednakosti, dostojanstvu i odgovornosti Univerziteta prema svim svojim studentima“, kazao je Leković.

Na pitanje koje su glavne aktivnosti koje KAPSIN sprovodi kako bi podržao studente sa invaliditetom, on odgovara: „Njegov rad počiva na dva komplementarna nivoa – neposrednoj podršci studentima i razvoju trajnih institucionalnih rješenja. Na individualnom planu, studentima pružamo informacije i savjetovanje o njihovim pravima, procedurama i mogućnostima prilagođavanja studijskog procesa. To podrazumijeva razgovor o konkretnim preprekama sa kojima se suočavaju, pomoć u definisanju razumnog prilagođavanja i podršku

u komunikaciji s fakultetima i nastavnicima, kako bi se obezbijedili uslovi za ravnopravno ispunjavanje studijskih obaveza.

Istovremeno, Kancelarija radi na uspostavljanju sistemskih mehanizama koji prevazilaze pojedinačne slučajeve i potrebe. U fokusu su izrada sveobuhvatne baze podataka, definisanje minimalnih standarda podrške na nivou Univerziteta, uspostavljanje mreže kontakt osoba na svim organizacionim jedinicama, kao i stavljanje u punu funkciju svih dostupnih pedagoških i tehničkih sredstava kojima Univerzitet raspolaže. Poseban segment rada odnosi se na informisanje i promociju, kroz učešće na Danu otvorenih vrata, posjete srednjim školama u Crnoj Gori i saradnju sa Studentskim parlamentom, nevladinim sektorom i relevantnim institucijama. Naš pristup podrazumijeva istovremeno djelovanje na individualnom i institucionalnom nivou, jer smatramo da se inkluzija gradi i kroz ličnu podršku i kroz sistemske promjene.“

O. Đ.

INTERVJU S KNJIŽEVNIKOM MIRAŠOM MARTINOVIĆEM

LIČNI GLAS JE UNIVERZALAN GLAS

• Morate krenuti iz sopstvenih dubina i ići tamo gdje se ne stiže površnim putevima. Lični glas je najbitniji, ako ga imate i uspijete da sa njime artikulirate ideje koje nosite, vi ste autentični

Povodom objavljivanja nove knjige **Miraša Martinovića**, pod nazivom „Pisano u vremenu“, koju je početkom godine objavio Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica, razgovarali smo s ovim istaknutim crnogorskim piscem.

Kako ste došli na ideju za knjigu „Pisano u vremenu“?

Tekstovi su nastajali tokom četvrt vijeka, a objavljivani su u raznim listovima, časopisima i revijama. Tada nijesam razmišljao da će se naći u posebnoj knjizi. Pisao sam ih prema ličnim afinitetima, ne i za aktuelnostima koje su mi za to davale povoda. Pisao sam o onima koji su mi bliski kao ljudi i pisci, pa je ovo i neka vrsta ličnog bervijara o poznatim piscima i knjigama. Najviše tekstova je objavljeno u Art dodatku dnevnog lista Vijesti. **Balša Brković** je imao za njih naklonost, pa ih je i revnosno i redovno objavljivao, na šta mu i ovom prilikom zahvaljujem. Objavljivani su i na drugim mjestima, recimo u kulturnom dodatku KUN sarajevskog dnevnog lista Oslobođenje, Monitoru, Komuni, Pobjedi, Motrištima, Damaru, Almanahu, kao i uglednim nedjeljnicima Nacional i ExLIBRIS u Tirani, te naučnim zbornicima. Nije sve napisano na jednom mjestu, riječ je o izboru. A naslov knjige mi se u startu nametnuo i ja sam ga odmah prihvatio.

Koliko se, iz Vaše vizure, rad na tekstovima sabranim u ovoj knjizi razlikuje od čisto književnih tekstova po kojima ste najviše poznati javnosti?

Knjigu čine tekstovi različitih književnih formi i svi su u suštini književni. Kombinacija eseja, reminiscencije, opisi određenih situacija i trenutaka koji su se izdvajali u vremenu, fascinacija

određenim knjigama i ličnostima, onim što me posebno oduševilo, privuklo, pomjerilo horizonte, oživjelo sjećanja, otvorilo vidike. Neki tekstovi su priče pisane u borhesovskom smislu sa arheološkim slojevima i slojevima vremena. Pisao sam kako su mi diktirali unutrašnji motivi, koje sam slijedio. Pisani su u mom stilu i na način već oproban mojim knjigama.

Pišete o istaknutim piscima, likovnim umjetnicima, zanimljivim ličnostima. Kako vi doživljavate tu hroničarsku perspektivu?

Nijesam u vidu imao hroniku i hroničarsko ili ono vidljivo, već neku unutrašnju hroniku, činjeničku ali i poetsku, amalgam koji sve spaja. Kada sam odlučio da od tekstova sačinim knjigu, bez predumišljaja sam se opredijelio da tekstove porađam po vremenu kada su nastajali, ispod nekih je godina, a ispod drugih i mjesec i godina i mjesto gdje su napisani. Neki tekstovi su inspirisani određenim knjigama koje su na mene ostavile snažan utisak, kao recimo „Kameni spavač“ Maka Dizdara, te druge slične ali rijetke knjige, izdvojene u vremenu i vječnosti. Za neke sam pisao predgovore ili pogovore ili govorio na promocijama, pa su i ti tekstovi našli mjesto, a tu su i besjede izgovorene prigodom

uručjenja nekih nagrada ili učešća na naučnim skupovima. U knjizi je i nekoliko zapisa o slikarima.

O Laliću sam zapisao svjedočanstva iz prve ruke, pošto sam imao priliku i privilegiju da se susrećem i razgovaram sa njim. Zapisao sam i neke zanimljive situacije i detalje vezane za Voja Stanića. O svakom u knjizi uvrstio sam po jedan tekst, o Radovanu Zogoviću čak tri. U tom slučaju sam odstupio od koncepcije.

Dakle, lični susreti sa Zogovićem i Lalićem i moja promišljanja nad njihovim velikim ličnostima i velikim djelom. A tu su neki manje poznati ili nepoznati detalji iz života ovih pisaca.

Kolika je privilegija, a koliki izazov pisati o velikanima umjetnosti koje ste i lično poznavali?

Kada sam došao ranih osamdesetih prošlog vijeka u Herceg Novi, bijaše

to zlatno doba, na ulicama grada, u kafanama i drugim mjestima mogli su se sresti umjetnici raznih profila, poznati u ondašnjoj velikoj Jugoslavi i van nje. Herceg Novi je imao neku neobjašnjivu magiju kojom je privlačio. Nije slučajno Ivo Andrić živio punih deset godina u ovom gradu! I one koje nijesi mogao upoznati u velikim gradovima, Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, mogao si ovdje. Grad je stvarao neku prisnost i bliskost, pa si im mogao lakše prići, za razliku od velikih gradova, gdje su oni bili nedostupni ili daleki, mnogi nedodirljivi. To je i meni pružalo priliku za susrete i motive za pisanje. U knjizi pulsira i atmosfera Herceg Novog iz tog vremena. Život grada i ljudi u gradu. Toliko je pisaca boravilo da je, rekao sam nekom prilikom, u Herceg Novom stvorena čitava jedna književnost. Neki budući istraživač imaće pune ruke posla da utvrdi koja su djela napisana u ovom gradu. Mnogo toga su napisali ovdje i Lalić i Andrić, Radovan Zogović, Branko Lazarević i Branko Ćopić, Stevan Raičković, Dušan Kostić, Zuko Džumhur, Stevan Bulajić...

U čemu vidite značaj ove vrste zapisa za kulturnu memoriju jedne zemlje?

Sve zapisano pokaže se bitnim prije ili kasnije. Mene su više motivisali lični razlozi, a i sve drugo što sam pisao, ovdje mislim na literarna djela, pisao sam nekako za sebe, prosto uživajući u tome, bez osjećaja da radim neku posebno veliku stvar, nešto što će biti važno u kulturnom vidokrugu. Ako to i na taj način bude od koristi, radio sam korisnu stvar. Umjetnost se ne stvara od koristi. Lični motivi su najdublji motivi, a takvi motivi rađaju univerzalna djela. Morate krenuti iz sopstvenih dubina i ići tamo gdje se ne stiže površnim putevima. Lični glas je najbitniji, ako ga imate i uspijete da njime artikulirate ideje koje nosite, vi ste autentični. Sva velika djela su oblikovana ličnim glasom. U tom slučaju niko nikog ne može kopirati. U tom glasu si ti, u tom glasu je sve! Taj glas razabiru ljudi a čuje svemir.

Knjiga „Pisano u vremenu“ prvo je ovogodišnje izdanje Zavoda za udžbenike, kad je riječ o vanudžbeničkoj literaturi. Kako je tekla saradnja sa ovom izdavačkom kućom?

Zavod za udžbenike je izdavač uz kojeg ide knjiga ovakvog sadržaja i profila. Posebno sam srećan što su oni kao izdavač stali iza ove knjige. A saradnja je bila na visoko profesionalnom nivou od starta pa do kraja. Od direktorke Zavoda mr **Aleksandre Hajduković**, glavnog urednika mr **Radula Novovića**, urednice **Jadranke Đerković**, koja je predano radila sa autorom svoj urednički posao, odgovornog urednika **Laza Lekovića**, lekturu i korekturu je sa profesionalnom pažnjom obavio **Dragan Batričević**, grafičkim oblikovanjem knjige se bavio **Saša Protić**, a **Dajana Vukčević** je imala posao tehničke urednice. Svima ovom prilikom želim javno da zahvalim za visoki profesionalni angažman i doprinos da knjiga dobije željena oblička, ugleda svjetlost dana i stigne pred čitaoca, što je za svakog pisca posebno važan čas. Na kraju, zahvalnost i autoru pogovora, poznatom hravtskom piscu **Stijepu Mijoviću Kočanu**.

N. N.

RAZGOVOR: MLADI NAUČNIK DAMJAN LALOVIĆ, DOKTORAND NA IMPERIAL KOLEDŽU LONDON

RAZVIJAMO PAMETNI LIJEK KOJI

- Akcenat u dijelu mog doktorskog istraživanja je na utvrđivanju mehanizma djelovanja i karakterizaciju novog antitijelo–lijeak konjugata koji reaguje kao inhibitor enzima zvanog NMT
- Moje iskustvo u crnogorskom obrazovnom sistemu bilo je neprocjenjivo i ključno u oblikovanju načina na koji danas pristupam nauci

Dok klasična hemoterapija često pogađa i zdrave ćelije, nova era onkologije teži „pametnim“ terapijama koje ciljaju isključivo izvor bolesti. Među naučnicima koji rade na razvoju jednog takvog lijeka je **Damjan Lalović** iz Crne Gore koji je završio je integrisane studije na UCL-u, a sada je doktorand na prestižnom Imperijal koledžu London (Imperial College London).

Razgovarali smo sa njim kako se odvija pomenuto istraživanje, na koji način lijek djeluje i kada možemo očekivati njegovu primjenu.

Kao doktorand na Imperial koledžu London saradujete sa biotehnoškom kompanijom Majrejs Bio (MyricxBio) na projektu pronalazjenja lijeka protiv kancera. Možete li nam detaljnije objasniti fokus tog istraživanja?

– U dijelu mog doktorskog istraživanja fokusiram se na utvrđivanje mehanizma djelovanja i karakterizaciju novog antitijelo–lijeak konjugata koji reaguje kao inhibitor enzima zvanog NMT. Mnogi proteini u ćelijama moraju biti modifikovani dodatkom masnih kiselina kako bi mogli pravilno da funkcionišu, a enzim NMT je odgovoran za jedan dio tih modifikacija u procesu koji se naziva miristoilacija. Istraživačka grupa Eda Tatea već duže

vrijeme proučava način na koji ovaj enzim funkcioniše i utvrdila je da njegova inhibicija dovodi do inaktivacije povezanih proteina i, posljedično, do smrti ćelije. Ovo se pokazalo kao izuzetno obećavajući put za uništavanje ćelija raka, što je upravo i bio fokus rada ove grupe: kako iskoristiti inhibiciju NMT-a za selektivno uništavanje ćelija kancera.

Razvijeni su snažni inhibitori NMT-a, a nedavno je primijenjena i nova tehnologija poznata kao antitijelo–lijeak konjugati, gdje su molekuli ovih inhibitora upareni sa antitijelima specifičnim za ćelije kancera. Na taj način moguće je ciljano djelovati na kancerogene ćelije i u isto vrijeme minimizirati efekat na zdrave ćelije. Pokazano je da je ovaj kandidat za lijek veoma potentan, kako u ćelijskim sistemima, tako i u životinjskim modelima, a u okviru mog projekta želimo da razumijemo molekularne detalje njegovog tačnog načina djelovanja. Znamo da djeluje izuzetno efikasno, ali sada želimo da razumijemo i precizan mehanizam zbog kojeg je to tako.

Ovaj rad ima veliki značaj, jer bi ovaj kandidat za lijek mogao biti jedan od prvih koji ciljano djeluje na ovaj ćelijski mehanizam, koji je prisutan u virtuelno svakoj ćeliji. Njegova

modularna priroda omogućava i dalje modifikacije kako bi se mogao usmjeriti na različite tipove karcinoma, pa se u tom smislu čini da su mogućnosti gotovo neograničene. Izuzetno sam uzbuđen zbog rada na ovom projektu i veoma zahvalan što imam priliku da doprinesem nečemu za šta vjerujem da bi moglo revolucionisati način na koji pristupamo razvoju terapija protiv kancera.

Objasnite po čemu se ovaj pristup razlikuje od klasične hemoterapije?

– Hemoterapija djeluje na opštiji način, jer uništava sve ćelije koje se brzo dijele. To uključuje ćelije kancera, ali i druge brzo rastuće ćelije, poput onih u kosi i noktima, zbog čega često dolazi do njihovog opadanja tokom terapije. Hemoterapija, dakle, ne može da napravi razliku između zdravih ljudskih ćelija i ćelija raka, zbog čega predstavlja veliko opterećenje za organizam.

Nasuprot tome, precizne terapije su osmišljene da djeluju kao „čarobni meci“ koji mogu specifično da ciljaju ćelije kancera. To ne znači da bi one u potpunosti zamijenile hemoterapiju, koja je i dalje izuzetno vrijedna terapijska opcija, već da pronalazimo načine da liječenje raka učinimo manje invazivnim i manje štetnim za organizam, a istovremeno

AKTIVACIJA ORGANIZMA UMJESTO INVAZIVNIH TERAPIJA

Kako vidite razvoj onkologije u narednih 10 godina?

– Vjerujem da ćemo nastaviti sa razvojem novih preciznih terapija, a važno je razumjeti da taj proces traje dugo. Postoji čitava klasa proteina koji se nazivaju „nedostupnim za lijekove“ (undrugable), a koji tek treba da budu ciljano obuhvaćeni terapijama, pa sam siguran da će se istraživanja nastaviti u tom pravcu. Pored toga, svjedočimo promjeni u načinu na koji se ove terapije isporučuju. Primjer za to je kandidat za lijek na kojem radim.

Relativno novo polje koje istražuje i grupa Eda Tatea jeste primjena tzv. degradacije inducirane blizinom, gdje se nastoji identifikovati protein koji izaziva kancer i fizički ga približiti urođenom ćelijskom sistemu za razgradnju oštećenih proteina, sa ciljem da se taj protein razgradi i time unište kancerogene ćelije. Ovo je izuzetno široko i perspektivno polje u kojem vidim ogroman potencijal, ali u kojem još uvijek ima mnogo posla da se uradi.

Na kraju, svjedoci smo porasta interesovanja za RNK terapije, poput mRNA vakcina koje su nedavno razvijene. Velike istraživačke grupe širom Ujedinjenog Kraljevstva rade na razvoju mRNA vakcina usmjerenih protiv kancera, i vjerujem da je ovo još jedan način korišćenja urođenih mehanizama ljudskog organizma u borbi protiv malignih bolesti. Postoji jasan zaokret ka tome da se sopstveni organizam osnaži u borbi protiv kancera, umjesto primjene invazivnih i štetnih terapija. Smatram da će se u budućnosti sigurno raditi još više u tom smjeru.

snažnijim i efikasnijim.

Jedan od najvećih problema u onkologiji je rezistencija tumora na terapiju. Na koji način Vaše istraživanje pokušava da prevaziđe taj problem?

– Rezistencija na terapiji protiv kancera predstavlja jedan od najvećih izazova u razvoju preciznih terapija. Na primjer, jedna jedina mutacija u već visoko mutabilnom karcinomu može učiniti lijek koji se razvijao godinama potpuno neefikasnim. Najčešći način na koji se ovaj problem rješava jeste primjena kombinovane terapije, što podrazumijeva istovremenu upotrebu više preciznih terapija koje ciljaju kancer na različitim frontovima. U teoriji, ako jedna terapija zakaže, druga bi trebalo da bude djelotvorna. Međutim, ne postoje beskonačne kombinacije lijekova, jer neki jednostavno nijesu međusobno kompatibilni.

Ono što mi radimo jeste da ciljamo enzim koji sam po

sebi nije intrinzično mutiran u kanceru, ali njegovom inhibicijom uspijevamo da inhibiramo i proteine koji zavise od njegovog djelovanja, a koji su najčešće oni koji pokreću ili održavaju kancerogene procese. Drugim riječima, mi ciljamo ono što omogućava kancerogenim proteinima da izazovu kancer, umjesto da direktno ciljamo same kancerogene proteine. Pored toga, moguće je primijeniti i pristup kombinovane terapije tako što bi se na isto antitijelo vezalo više različitih lijekova, čime bi se obezbijedilo više mehanizama djelovanja koji mogu da inhibiraju rast tumora.

Međutim, inhibicija enzima NMT predstavlja relativno nov koncept u ciljanoj terapiji kancera, pa još uvijek nije u potpunosti jasno na koji način bi se rezistencija mogla razviti u okviru ovih mehanizama. Upravo zato je to oblast na kojoj se trenutno aktivno radi i koja je predmet intenzivnog istraživanja.

ŽELIO BIH DA MOJE ZNANJE DOPRINESE RAZVOJU CRNE GORE

Da li razmišljate o tome da li Vaše naučno znanje može da se primijeni u Crnoj Gori?

– Nadam da je to moguće. Trudim se da Crnu Goru predstavljam na najbolji mogući način, ali istovremeno želim da vidim da li postoje načini da se moje znanje i iskustvo iskoriste tako da direktno doprinesu razvoju Crne Gore. To je moja država koja mi je omogućila mnogo toga i prirodno je osjećati određenu obavezu prema njoj. Nažalost, naučni sektor u Crnoj Gori još uvijek nije razvijen u mjeri u kojoj bi potencijalno mogao biti, ali ako postoji bilo kakav način da mogu pomoći u tom pravcu, rado ću to učiniti. Zato, ako neko ko ovo čita ima zanimljive ideje ili prilike za koje smatra da bi me mogle uključiti, vrlo sam

otvoren.

Istraživanje na kojem radim u okviru ove laboratorije je izuzetno i mogućnosti koje se ovdje otvaraju djeluju gotovo neograničeno i volio bih da na neki način u to uključim i Crnu Goru. U tom smislu, bilo bi veoma zanimljivo razmotriti mogućnosti uključivanja crnogorskih institucija kao partnera u mom projektu, a samim tim i u razvoju ovog novog kandidata za lijek koji bi trebalo da uđe u klinička ispitivanja. Srećom, Ed Tate je osoba koja je uvijek otvorena za saradnju i razgovore o zajedničkom radu, kao i za predstavljanje naših projekata i rada koji obavljamo, tako da znam da bi i on bio veoma zainteresovan da razmotri ovakve mogućnosti ukoliko se one pojave.

UNIŠTAVA ČELIJE KANCERA

U kojoj se fazi trenutno nalazi Vaše istraživanje i kada bi rezultati tog rada mogli postati dio standardne terapije?

– Teško je govoriti o fazi istraživanja kojoj sam se tek pridružio, i uzdržao bih se od toga da govorim u ime kompanije, ali mogu reći da je ovo istraživanje u aktivnom razvoju već decenijama.

Mnogi istraživači prije mene proveli su godine radeći na ovom projektu i njihov rad je konačno kulminirao razvojem optimizovanog kandidata za lijek koji bi uskoro trebalo da uđe u klinička ispitivanja. Dok se to bude odvijalo, ja ću intenzivno sarađivati sa kompanijom kako bih dublje razumio fundamentalnu biohemiju

koja stoji iza ovih mehanizama djelovanja, i time dodatno podržao ovog kandidata za lijek. Kada lijekovi uđu u klinička ispitivanja, teško je predvidjeti kada bi proces mogao biti završen i kada bi lijek mogao ući u rutinsku upotrebu, jer takvi procesi zahtijevaju vrijeme.

Koliko je obrazovanje koje ste stekli u Crnoj Gori pomoglo da se snadete na prestižnim univerzitetima?

– Moje iskustvo u crnogorskom obrazovnom sistemu bilo je neprocjenjivo i ključno u oblikovanju načina na koji danas pristupam nauci. Zaista vjerujem da je naš nastavni program izuzetan, jer je toliko širokog obima da nas istinski uči kako da efikasno

prikupljamo informacije i učimo. Imao sam priliku da iskusim i srednje obrazovanje u Ujedinjenom Kraljevstvu. I dok je naš sistem širok po obuhvatu i, rekao bih, relativno objektivno i uravnotežen u značaju koji daje različitim predmetima, njihov je izrazito UK-centričan i užeg fokusa.

Jedna od prednosti britanskog sistema jeste način na koji se učenici postepeno specijalizuju tokom srednjeg obrazovanja, tako da na njegovom kraju već jasno znaju koji univerzitet-ski smjer žele da upišu. Širina crnogorskog sistema često ne ostavlja prostor za takvu ranu specijalizaciju, pa učenici nerijetko završavaju srednju školu bez jasne predstave o tome

STIPENDIJA ZA IZVRSNOST

Damjan Lalović je jedan od 32 dobitnika stipendije za izvrsnost u visokom obrazovanju za studijsku 2025/2026. godinu. Stipendiju dodjeljuje Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija studentima koji su upisani na ustanove visokog obrazovanja u inostranstvu rangiranim do 200. mjesta na poslednjoj objavljennoj međunarodnoj listi rangiranja univerziteta u svijetu Sangai Ranking Consultancy (Šangajska rang lista). Kriterijumi za dodjelu su prosječna ocjena i pozicija univerziteta na pomenutoj listi.

čime žele da se bave dalje. Ipak, smatram da me je način na koji pristupamo obrazovanju u Crnoj Gori u potpunosti pripremio za intenzivno radno opterećenje koje sam iskusio tokom osnovnih studija, a sada i tokom doktorskih studija.

Šta Vam je bio najveći izazov tokom integriranih studija na UCL-u?

– Moje integrisane studije na UCL-u sastojale su se od tri godine osnovnih i jedne godine master studija, a svaki od ta dva nivoa nosio je sa sobom posebne izazove. Tokom osnovnih studija najveći izazov za mene bio je prelazak na potpuno drugačiji način učenja. U Crnoj Gori smo često oslanjani na skripte i udžbenike, prema kojima se učenje gotovo u potpunosti odvija, pa se ispiti nerijetko svode na reprodukciju znanja iz tih izvora. Na univerzitetima u Ujedinjenom Kraljevstvu, međutim, nismo dobijali po jedan udžbenik za svaki predmet. Umjesto toga, imali smo predavanja istraživača koji su govorili o temama na kojima rade njihove laboratorije, uz preporučenu literaturu za čitanje.

Nakon toga bili smo, praktično, prepušteni sami sebi i koristili ogromne bibliotečke resurse kojima UCL raspolaže kako bismo pronalazili dodatne izvore. To je u početku bilo izuzetno zahtjevno i pomalo preplavljujuće iskustvo, ali s vremenom se razvija radoznalost i takav način učenja i istraživanja postaje prirodan. Ispiti su bili koncipirani tako da zahtijevaju integraciju znanja iz različitih izvora i tema unutar jednog predmeta, a najviše ocjene su bile rezervisane samo za one koji su mogli da pokažu dodatno čitanje, jasno referencirano u odgovorima, i

znanje koje je znatno prevazilazilo okvire samog kurikula. Ovakav način učenja me je, međutim, izuzetno dobro pripremio za master studije, a potom i za doktorat.

Naučio sam kako da budem radoznao u vezi sa nekom temom, kako da postavljam prava pitanja i gdje da tražim resurse kako bih na njih odgovorio. Rekao bih da je glavni izazov tokom master studija bio prvo identifikovati ono što je nepoznato, a zatim pronaći načine da se to nepoznato istraži. Veliki dio istraživačkog rada podrazumijeva samostalno vođenje projekta, zbog čega sam morao prilično brzo da naučim kako da preuzmem inicijativu i vodim sopstveno istraživanje. Iako mi je u tom trenutku sve to često djelovalo veoma zahtjevno, danas ne bih ništa mijenjao, jer me je upravo to oblikovalo u istraživača kakav sam danas.

Šta biste poručili srednjoškolicima koji se dvoume između bazičnih nauka poput biohemije ili nekih profitabilnih profesija modernog doba?

– Uvijek bih rekao: slijedite svoja interesovanja. Čitajte o stvarima koje vas zaista zanimaju i težite tome da u njima budete najbolji. Radite na sebi u tom smislu i usavršavajte ono što vas ispunjava. Nemojte skretati sa tog puta zbog trendova, novca ili raznih „brzih šema za bogaćenje“ koje na papiru djeluju primamljivo, ali se gotovo uvijek ispostave kao polovične i površne istine. Budite iskreni prema onome što volite i slijedite to punim srcem. Važno je da to radite sa integritetom, da zaista upoznate sebe i da znate da se naporan rad uvijek isplati.

**Lj. Vukoslavović
O. Đuričković**

OBILJEŽENO JEDANAEST GODINA FORUMA MLADIH PISACA KIC-A „BUDO TOMOVIĆ“

NOVI ZAKONI STVARANJA

- Promovisan zbornik radova „Novi zavjeti“. Svoje tekstove čitali autori koji prvi put objavljuju u zajedničkoj zbirci

Jedanaest godina uspješnog postojanja Forum mladih pisaca KIC-a „Budo Tomović“ obilježio je promocijom zbornika radova „Novi zavjeti“.

O knjizi i radu grupe govori-le su **Jelena Knežević**, **Barbara Delač** i **Sofija Drakulović**, a svoje tekstove čitali su autori koji prvi put objavljuju u zajedničkoj zbirci: **Andela Laković**, **Sergej Pavlović**, **Anes Batilović** i **Sofija Ivanović**.

Urednica knjige Jelena Knežević, u uvodnom dijelu večeri kroz razgovor sa moderatorom Barbarom Delač, kazala je da po njenom mišljenju naslov knjige može na razne načine da se tumači.

„Novi zavjeti, odnosno novi zakoni stvaranja. Novi poetski zakoni koji podrazumijevaju poetsku slobodu i hrabrost, ali i izvjesnu odgovornost. Dakle, ta neka odgovornost prema sopstvenom vremenu. Sa druge strane, ovaj naslov može da

se čita kao neka vrsta objavljivanja vjere. Ovdje bi to bila vjera u književnost, vjera u pisanu riječ. To je neki zajednički imenitelj pjesnika Forum, da svi vjeruju u snagu pisane riječi, da svi imaju tu samorefleksivnost i tu potrebu da pišu. Jedna trezvena odluka da se piše uprkos svemu, uprkos dominaciji digitalnog svijeta, fragmentaciji pažnje, tržišnim zakonima ili zahtjevima na koje ne mogu da odgovore mnogi pjesnici, ne samo mladi“, naglasila je ona.

Na pitanje da li postoji neka zajednička nit i kako je bilo urediti sve u kompaktnu cjelinu, s obzirom na to da su u ovom zborniku zastupljeni autori svih generacija, Knežević je kazala da je zajednički imenitelj ili zajednička karakteristika većine ovih tekstova prezir prema banalnostima.

„Mislim da se to vrlo dobro i lijepo njeguje u Forumu. Prije svega kroz samorefleksivnost, težnju da se promisli jezik, da

se promisli svaka riječ koja se koristi, ali i kroz referencijalnost u poeziji. Negdje je ta referencijalnost na pop kulturu, negdje na pojmove iz teorije, pa čak i psihologije, a negdje i na mitologiju. Kod autora koji već imaju knjige to je upadljivo, ta samoreferencija, samorefleksivnost, pa i autoreferencijalnost. Kod najmlađih članova Forum pisanje nije hobi, nego je prosto jedan svjestan čin“,

istakla je Knežević.

Članica Forum Sofija Drakulović, na pitanje koliko se prepoznaje u Jeleninoj definiciji naslova knjige, istakla je da su „Novi zavjeti“ u stvari autentičnost, hrabrost i riješenost na oslobađanje od svih stega, ali i pokazivanje ranjivosti kroz te nove forme.

Govoreći o svojoj poeziji, odnosno da li pripada generacijskoj poetici i da li uopšte

misli da postoji neka zajednička poetika ili je akcenat na individualnosti, Sofija je podsjetila da definitivno svaki član Forum vodi neku svoju borbu, ali da su glasovi istog intenziteta.

„Koliko god svako od nas pisao o nečemu drugom i koliko god da su poetike različite, one su definitivno i podjednako glasne“, kazala je ona.

N. N.

O NOVOJ KNJIZI BORISA JOVANOVIĆA KASTELA, „JEDRENJE SA BOGINJOM SLOBODE“

PJESNIK – JARBOL

- Kastelove pjesme žanju sveopću bol pretvarajući je u sipko brašno svježih i originalnih metafora, u nimalo patetični trag duboke proživljenosti, u osobno iskustvo blisko pjesničkim sladokuscima i humanističkim lučonošama

Već na prvi pogled pjesničko djelo „Jedrenje sa boginjom slobode“, nerazlomljeno na cikluse, sugerira tekstualnu homogenost i ujednačenost. I da, riječ je o promišljenom projektu zaokruženom u dojmliivu knjigu, samu po sebi nadmetaforu svih pjesnikovih poetskih putovanja kroz vrijeme i prostor, kroz povijesne i današnje tmine i drame, ali i kroz samosvojno zadiranje u legende, mitološke odbleske i religijske popudbine civilizacijske kolijevke, a koji se u refleksiji tisućljetnih utjecaja i premreženih doticaja razlijevaju (u pravoj mjeri) odrednicom **Kastelova** pjeva – Mediteranom kao pradomom univerzalnog duha, morskim ognjištem oko kojega istočnjačka mudrost i zapadnjačka prodornost sraštaju u nerazdvojivo tkivo naših postanaka, ostanaka i trajanja u poljuljanu svijetu.

Rijetki su autori koji u

izričaju znaju uskladiti erudi-cijsku potkovanost s artističkom nadahnutošću, koji na nenametljiv način penetriraju racionalno apsloviranu činjeničnu materiju u pjesnički imaginacijski direktorij protegnut u jezične bravure koherentnog pjeva. A emocija je Kastelu neodvojiva od poetskog jedrenja prostranom historijskom pučinom od Gibraltara do Bliškog istoka. Njegov uzburkani unutarnji svijet proispituje nasljeđe, motivacijske silnice prvih pustolova i crtača karata, svjetionike europskog bivanja, ali i razgolićuje naša davno postavljena prokletstva i naše za-blude.

I ma koliko je univerzalan, raskriljen, otvoren promišljanju opće mediteranske zadatosti, Kastel je ujedno i poosamljeni domoljubni pjevač. On nimalo ne sumnja u neraskidivu povezanost crnogorskog identiteta s baštinskim

valovljem Jadrana. Dapače, čitajući pjesmu po pjesmu stječe se dojam da se literarni subjekt smjestio na dukljanske obale, gdje se rađa i kroz stoljeća raste dovodeći nas u sadašnjost, u svoje izgrađeno Ja, u punu osviještenost crnogorskog bića (jedan od primjera sjajna pjesma Domovini) koje inovativnim

lirskim postupcima zaobila-zi opća mjesta, bez suviše i često korištene mistifikacije, provlačeći intimistička zapažanja kroz priređeni okvir epskog zamaha.

Kastelove pjesme žanju sveopću bol pretvarajući je u sipko brašno svježih i originalnih metafora, u nimalo patetični trag duboke proživljenosti, u osobno iskustvo blisko pjesničkim sladokuscima i humanističkim lučonošama. Svaka od Kastelovih pjesama je višedimenzionalna i teško ju je smjestiti u strogo određenu (amforu) ladicu, jer iako je ingeniozno zgušnjuto mediteransko obilježje autorova podloga za stvaranje cjelovitog djela, ni ostale potke unutar stihovlja nisu tek dekorativni ures glavnom toku. Na mikro razini pojedinih pjesama pojavljuju se i druge, nenaglašene, a uočljive, sastavnice široko orijentirane Kastelove poezije. Nerijetko čitatelja opomene i

okrzne socijalnom empatijom, zahuci misaonošću, začudi prelaskom u transcendentno, zanesene antologijskim ljubavnim perforacijama u zaumno, ushiti erotskim minijaturama (Od tijesta njenih dojki/spravio je hljeb/pohranjen u lovorov vijenac/polivši ga crvenim talasima haljine/da mu bude –/slava!) na granici apstrakcije i uzvišene taktilnosti.

Kastel je rasni pjesnik, jedna od neupitnih perjanica domicilnog, a i regionalnog pjesništva, koji ovom knjigom potvrđuje i utvrđuje svoje mjesto kao autohtoni stvaraoc odljuljan u zajedničkoj mediteranskoj zipki. Njegov vapaj iz pjesme Vрати mi himnu, Odiseju! uslišan je i obistinjen: Heroju iz himne, vrati mi pjesmu/iz kovitlaca na izdisaju/da bar nekoliko kapljica/svoje himne/sačuvam u očima.

Kastel ima himnu, ima Pjesmu.

Tomislav Domović

CRNOGORSKA KINEMATOGRAFIJA NA FILMSKOM MARKETU U BERLINU

KONKRETNI DOGOVORI I RASTUĆE INTERESOVANJE EVROPSKIH PARTNERA

• Filmski centar u Gropius Bau bioskopu organizovao i zatvorenu projekciju crnogorskog dokumentarnog filma „Planina“, kojoj su prisustvovali i reditelji Biljana Tutorov i Petar Glomazić

Filmski centar Crne Gore učestvovao je na Evropskom filmskom marketu – EFM (European Film Market), koji je održan u okviru 76. Berlinale, a tamo je predstavio aktuelnu crnogorsku kinematografiju brojnim evropskim filmskim profesionalcima, izlagačima i posjetiocima.

Na štandu Filmskog centra su se mogle naći informacije o aktuelnim crnogorskim produkcijama i koprodukcijama, filmskim festivalima, lokacijama, pogodnostima za snimanje u Crnoj Gori, kao i relevantni kontakti filmskih profesionalaca i kompanija. Predstavljena je i nova publikacija „Montenegrin Cinema 2026“, koja donosi sveobuhvatan pregled aktuelnih projekata u različitim fazama realizacije i potencijala Crne Gore kao filmske destinacije.

„Učešće na Evropskom filmskom marketu za nas predstavlja kontinuitet strateškog rada na međunarodnom pozicioniranju crnogorske kinematografije. Razgovori koje smo ove

godine vodili sa partnerima, od vodećih evropskih festivala, preko najvećih evropskih filmskih centara, do regionalnih inicijativa, pokazuju da postoji stvarno interesovanje za ono što Crna Gora nudi, kako kao zemlja produkcije, tako i kao filmska destinacija. Zadovoljni smo postignutim i već radimo na realizaciji konkretnih dogovora“, istakla je **Aleksandra Božović**, direktorica Filmskog centra Crne Gore, te dodala: „Posebno bih istakla činjenicu da smo ove godine prvi put imali štand u Gropius Bau, glavnoj lokaciji marketa, što se pokazalo kao izuzetno korisno za vidljivost i posjećenost našem štandu.“

Filmski centar je u Gropius Bau bioskopu organizovao i zatvorenu projekciju crnogorskog dokumentarnog filma „Planina“, kojoj su prisustvovali i reditelji **Biljana Tutorov** i **Petar Glomazić**. Film je prethodno osvojio Veliku nagradu žirija za najbolji međunarodni dokumentarni film na festivalu Sundance (Sundance Film Festival),

a projekcija na EFM-u predstavljala je važan korak u daljem međunarodnom plasmanu i distribuciji.

„Prisustvo na EFM-u je bilo izuzetno korisno, zahvaljujući nedavnom uspjehu na Sandensu, interesovanje za film je bilo veliko, a marketska projekcija koju je organizovao Filmski centar privukla je važne predstavnike industrije. Već u Berlinu stigli su pozivi sa festivala sa svih krajeva svijeta, kao i ponude za bioskopsku distribuciju za više teritorija. Pred filmom

je period intenzivne festivalske karijere, od 'True/False' festivala u SAD i CPH:DOX-a u Kopenhagenu, do Cinema du Réel u Parizu i San Francisco filmskog festivala. Planiramo da ga uskoro pokažemo i publici u Crnoj Gori i regionu“, izjavio je Petar Glomazić.

Predstavnici Filmskog centra Crne Gore održali su niz sastanaka sa filmskim profesionalcima na Evropskom filmskom marketu. Razgovori su vođeni sa predstavnicima vodećih evropskih festivala među

kojima su: Međunarodni filmski festival Karlovi Vari, Filmski festival San Sebastian, Ji.hlava IDFF, Međunarodni Filmski festival u Varšavi, Šefild DocFest, Filmski festival Cottbus, Festival dei Popoli, Les Arcs filmski festival, a sve u cilju razmatranja konkretnih oblika saradnje, učešća crnogorskih producenata na industrijskim danima, kao i organizovanja fokus programa.

Posebno su značajni bili sastanci posvećeni regionalnoj saradnji. Filmski centar je prisustvovao i sastanku MEDIA Desk koordinatora, te je nastavio aktivnosti u okviru mreža i organizacija čiji je član ili partner, između ostalih, EFAD, EFP, EFA, EUFCN i EWA.

„Uspješno predstavljanje Crne Gore na Evropskom filmskom marketu će u narednom periodu rezultirati konkretnim projektima i daljim širenjem vidljivosti crnogorske kinematografije u evropskom i globalnom kontekstu“, naglašavaju iz Filmskog centra. **N. N.**

NARODNA BIBLIOTEKA I ČITAONICA „NJEGOŠ“ NA CETINJU PROSLAVILA 158 GODINA POSTOJANJA

VRATA OTVORENA ZA SVAKOGA

• Biblioteka je danas aktivni učesnik kulturnog života Cetinja, a njena vrata otvorena su za sve generacije

Na Cetinju je bogatim i zanimljivim programom obilježeno 158 godina Narodne biblioteke i čitaonice „Njegoš“.

V. d. direktorice **Ana Radonjić** istakla je da je ova ustanova kroz skoro 160 godina uspjela da sačuva kontinuitet, dostojanstvo i misiju znanja, „opstajući kroz različite društvene političke i istorijske okolnosti“.

„Po svom osnivanju cetinjska čitaonica je bila mjesto okupljanja intelektualaca. Tu su vođeni razni važni razgovori, rađale su se ideje koje su odigrale značajnu ulogu u formiranju i oblikovanju kulture, ne samo na Cetinju, nego i u cijeloj Crnoj Gori“, ukazala je Radonjić.

Kako je naglasila, Biblioteka je danas aktivni učesnik kulturnog života Cetinja, a njena vrata otvorena su za sve generacije.

„Danas svojim pažljivo biranim programima za sve generacije u velikoj mjeri čini kulturnu ponudu grada bogatijom i raznovrsnijom. Što se tiče naših posjetilaca, mi imamo stalne, višegodišnje korisnike, a posebni akcenat je na djeci. Oni su naši česti, vrlo rado viđeni gosti i posjećuju naše raznovrsne aktivnosti, pogotovo radionice koje su edukativnog karaktera. Znae i sami da je ovo doba digitalizacije, doba interneta i vještačke inteligencije. Međutim, pored svega toga, naša biblioteka i dalje je

otvorena za svakoga“, navela je Radonjić.

Novinar i publicista **Dragan Mitov Đurović** poručio je da prije svega i poslije svega ostaju „lapis i knjiga“.

„To jedino je ono kao Oktoih,

na što se pozivamo, jer sve te radijske, sve te televizijske, sve te ostale priče su u jednom trenutku dio magle. Zato novine, zato biblioteke, zato knjige, to je ono što je budućnost. I tako se to zove, jer jedino će tamo,

na pravi način, da piše istina o minulim danima“, istakao je on.

Publicista **Božidar Proročić** ocijenio je da je ovaj jubilej značajan ne samo za Cetinje, već i za širi kulturološki ambijent Crne Gore.

„Moramo biti svjesni da su pod krovom i okriljem ove institucije ponikli neki od najboljih, najznačajnijih i najrepresntativnijih crnogorskih stvaralaca, pjesnika, proznih pisaca i dramaturga. Mi moramo da čuvamo tu uspomenu i da svake godine kroz ovako vrijedne jubileje podsjećamo, a posebno podstičemo mlade da nastave sa svojim stvaralaštvom“, zaključio je on.

N. N.

Poetske vertikale

Poziv čitaocima i saradnicima
iz škola za kreiranje strane
„Poetske vertikale“

U cilju afirmacije darovitih đaka, nastavnika osnovnih i srednjih škola, kao i stručnih saradnika, a sa željom da širu javnost upoznajemo sa njihovim stvaralaštvom, otvorili smo stranu „Poetske vertikale“. Očekujemo da nam šaljete svoje literarne i likovne radove, a mi

ćemo ih redovno objavljivati na portalu kao i u stampanom broju koji izlazi četiri puta godišnje. Vjerujemo da ćemo kreativnom saradnjom zainteresovati, podsticati i ohrabrivati mnoge stvaraoce da se predstavljaju na našoj stranici.

IZ UČENIČKIH BILJEŽNICA

MOJE ČUDO

Moje čudo nije veliko
i ne svijetli k'o sunce na nebu.
Al' u mom srcu raste toplo,
bez potrebe za aplauzom.

To je osmijeh kad ga trebam,
riječ koja ruši tamu,
zagrljaj koji staje na dlan,
a svijeta cijelog nosi snagu.

Moje čudo ne traži aplauz,
ono diše u sitnicama,
u kapima kiše, u treptaju oka,
u onome što srce zna-a oči ponekad ne vide!

Nikola Milićević, 6-4
OŠ „Anto Đedović“, Bar

PJESMA O MAČKU TOŠI

Mačak Tošo, tako si mi doš'o,
sa tolikim repom, da ga dam ja nekom.

Da ga dam ja čiča Tiršu, da ga on dâ mišu,
mišu Proroku, onom ružičastom oku.
Tako čistom mišu, kao podgoričku kišu.

Isidora Radulović, IV - 4
Osnovna škola „Radojica Perović“,
Podgorica

SPIČ – MJESTO GDJE SE SNOVI SRIJEĆU

Granu Sunce sa Rumije
Noćnu tamu da razbije
I da rujna zora sine
Pod obronke od Rumije.

Baš tu gdje su tri izvora
Na obali plavog mora
Gdje crkva s dva oltara
Podsjeća na doba stara.

Tu gdje vrelo sela Brca
Spojilo je mnoga srca
I ljubavi iznjedrilo
Baš tu Spič se ugnijezdio.

Gostoprimstvom ruke širi
Ko god dođe i zaviri
Znatiželjan rado svraća
Radostan se njemu vraća.

Ispod kula Haj-Nehaja
Svakim kutkom ovog kraja
I na barci koja plovi
Sretoše se mnogi snovi.

Sanjajući pored mora
Uspava ih tiha zora
Prepušteni morskoj pjeni
Osvanuše zagrljeni.

Postadoše snovi java
Rodila se ljubav prava
Ispisa se nova priča
Uz blagoslov našeg Spiča.

I ti druže iz daleka
Nek, te nosi snova rijeka
Uplovi u našu luku
Spičani ti daju ruku.

Nikolina Magovčević V-1
OŠ „Kekec“, Sutomore

POZNAVAO SAM JEDNOG LJUTIŠU

Poznavala sam jednog Ljutišu. On se ljutio za svaku sitnicu. Ponekad je znao da stavi periku i brkove i pravi se da je neko drugi. Ljutio se na zebru jer je imala pruge, a on nije volio pruge. Ljutio se na žirafu jer je visoka, a on nije. Jednom se tako jako naljutio na magarca jer su ga drugari zezali da ima zube kao magarac. Htio je da dâ novac plastičnom hirurgu da ih prepravi.

Kada je vidio koliko je to para, odlučio je da zavoli sebe takvog kakav jeste.

Ana Sekulović, IV - 4
Osnovna škola „Radojica Perović“,
Podgorica

DIJETE JE ČOVJEK VAŽAN

Dijete je čovjek, ne obećanje,
ne sjena sutrašnjeg dana i sna,
već puno, živo postojanje
što pravo na danas već zna.

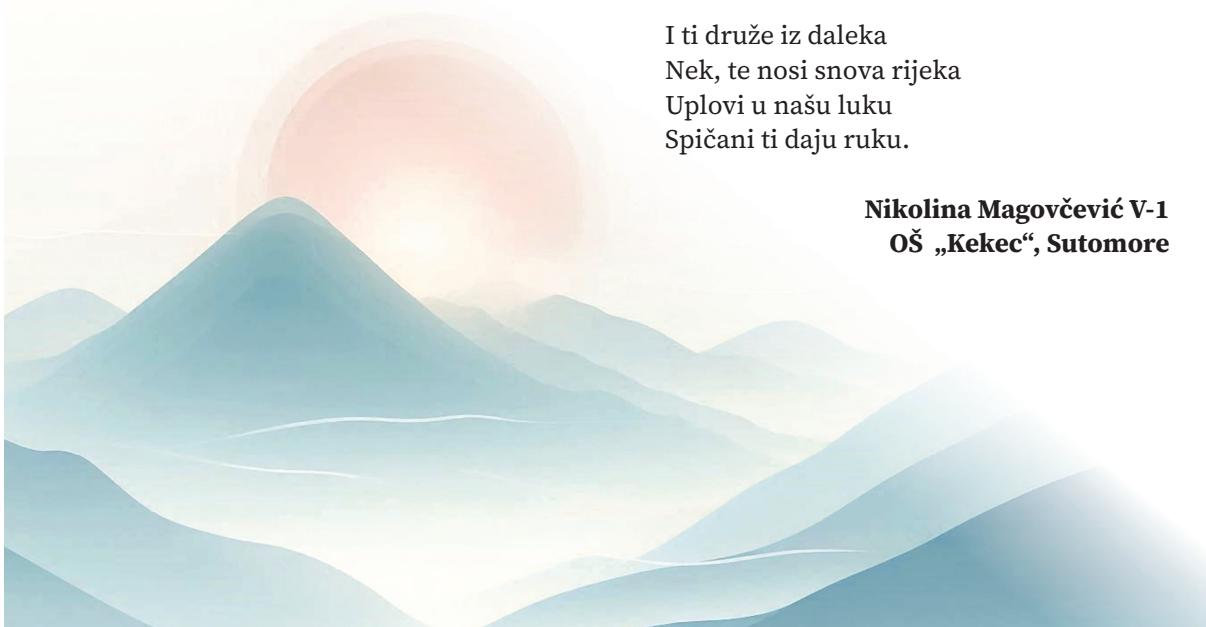
Ne čeka red da bi bilo važno,
ni dozvolu da sanja glasno,
svijet mu je velik i još uvijek mu je zabavno,
a srce hrabro, iskreno i jasno.

Ne uči dobrotu iz tuđih pravila,
ni pravdu iz glasnih, velikih riječi,
ono je osjeća u osmijehu i dodiru,
u malim djelima koja svijet povezuju i teče.

Ne mjeri vrijeme po godinama,
ni vrijednost po snazi i moći,
ono zna da je važno biti viđen
i imati nekog kome će doći.

Zato ne stišavaj glas koji traži,
ne prekidaj pitanje na pola sna,
jer dijete ne čeka da postane neko,
ono već jeste, i to pravo je njegova snaga.

Laura Grbić, učenica osnovne škole, Herceg Novi

GODIŠNJI KARUSEL

Iscrpljena zima rađa još u martu,
bijela joj djeca tek sunce spoznaju,
al’ svu snagu zime sakupe i znaju,
igrači su njeni na poslednju kartu.

U aprilu zovu sunčana proljeća,
zelene se brda, snivaju livade,
dok lukavo sunce zimi radost krade,
nazire se topla neizmijerna sreća.

Vrela ljeta rastu obalama mora,
sa ljubavlju bude bistra jutra morska,
od vrhova šalje, miris ljubav gorska,
je li ljepše jutro sa planinskih zora?

Mijenja se sve. Stiže jesen zrela.
Korpa joj plodova puni se sve više,
da obilje skupi prije prve kiše
i pokrene točak trajnog karusela.

ZAVJESA

Polako se diže brokat bordo boje,
žamor se utiša, pažnja pogled vodi,
svaki zvuk nestade u odaje svoje,
slučaj nova lica, na daske izvodi.

Korak hrabri prvi na scenu izađe,
tišinu sad slomi, višeglasje žustro,
pokrenu se svaki da mjesto pronađe,
samo jedno mjesto ostalo je pusto.

A to pusto mjesto, za kog prazno osta?
Ono u vremenu čeka pravog gosta,
onog kojeg sreća neizmijerna prati.

Aplauz se stiša, tišina se vrati,
svako neko mjesto pronašao svoje,
polako se spusti brokat bordo boje.

Mirjana N. Popović

SUNCOKRETI

Pod ovim oblacima
koji izgledaju vječno održivi,
magloviti su i pobrkani u mojoj glavi
dani velikih tuga i najvećih radosti.
Gomilaju se i prelamaju,
iščezavaju i ponovo pojavljuju
zimski jutra djetinjstva
i zreli ljetnji dani skorije prošlosti.
U vozu, na pruži koja lebdi iznad mirne je-
zerske vode ,
djevojčica odvažnog pogleda
lista album svog budućeg života.
gleda nepoznate predjele i lica,
upija osmijehe srećnih muškaraca i žena,
pa se zagleda u neke zagrljaje,
uplaše je neki zvukovi koji se čuju iz foto-
grafija...
Onda red neke čudne, jezive tišine,
miris tople martovske noći, nagovještaj pro-
ljeća...
Ali već zna da proljeće ne može tako da mi-
riše,
kao ljepljivi dane avgustovskog ljeta,
oblak koji prekrije ljetnje nebo
i sebično krije pljuskove...
Ili miris zrelog septembarskog jutra,
i mir pod brezama...
Svi se zvukovi, mirisi i boje
guše i utapaju u običnost nekog minuta...
A opet, iz oporog vrta svakodnevice,
niču suncokreti, svim svojim suncima okre-
nuti!
I ti suncokreti rastu, probijaju se kroz vago-
ne voza koji lebdi,
djevojčica ih grli,
a suncokreti rastu kroz oblake koji izgledaju
vječno održivi...

Snežana Dakić-Tomanović

PJESMA - SEVDALINKA

BAJRAMSKI MJESEC

Kad Mjesec spusti bijelu ruku
na krovove, na snove,
na tihu muku,
u srcu se Bajram sam zapali,
k'o svijeća što sve nas
obasja, razgali.
U avliji šapuću stari zidovi,
da je OPROST najveći od darova novih.
Svaka suza biser postane,
svaka rana
put ka miru tišem.

Refren:
Oj Mjeseče, čuvaj nam dom,
nek Bajram diše u svakom snu.
Nek ljubav sjedi za istim stolom,
nek se brat prepozna u bratu svom.
Kad sabah svane, nek' noć ne ode,
nek' u grudima zauvijek hoda,
diše:
da svijet bude mek kao dlan,
i da je Bajram svaki naš dan.

PRIČA

KAD MJESEC KLANJA S LJUDIMA

Te bajramske noći činilo se da i Mjesec zna put do kuća. Nije žurio nebom. Zastao je tačno iznad avlije, kao da želi biti blizu, kao da želi čuti. Ljudi su sjedjeli jedni pored drugih, bez razmaka, bez težine u grudima. Neko je prelomio hurmašicu, neko tišinu. Starica je rekla da je nekad davno naučila da Bajram nije u odjeći, nego u ruci koja se pruži prva. Djeca su to shvatila odmah. Smijeh im je bio bezazlen, čist kao zvijezda koja se rodi pa nestane, ali ostavi svjetlost. Kad je došao trenutak tišine, svi su osjetili isto: kao da Mjesec klanja zajedno s njima. U tom krugu svjetla, sve je bilo na svom mje-
stu. I dok je noć polako zatvarala kapije, u srcima je ostao Bajram - topao, mjesečan i dovoljan da potraje cijelu godinu.

Irena Ivanović

Kulturno udruženje „Musa Ćazim Ćatić“ dodijelilo je mr Ireni Iva-
nović iz Podgorice dvije plakete „Musa Ćazim Ćatić“ za ostvarene
rezultate na konkursu posvećenom bajramskom stvaralaštvu (če-
tvrtro mjesto za najbolju bajramsku priču, kao i četvrto mjesto za
najbolju bajramsku pjesmu, od 83 pristigle pjesme).
Iz Kulturnog udruženja ističu da je saradnja sa Ivanović doprinijela
očuvanju od zaborava lika i djela velikog bosanskohercegovačkog
pjesnika Muse Ćazima Ćatića, te jačanju kulturnih veza i afirmaciji
književnog stvaralaštva (18. februar 2026)

MEĐUNARODNI DAN BORBE PROTIV VRŠNJAČKOG NASILJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA

PORUKE PODRŠKE I ZAJEDNIŠTVA

• Hodnici i učionice obrazovno-vaspitnih ustanova bili su obojeni u roze boju koja je simbol otpora nasilju i podrške svakom djetetu koje se osjeća usamljeno ili ugroženo

Osnovne škole u Crnoj Gori obilježile su Međunarodni dan borbe protiv vršnjačkog nasilja, poznatiji kao Dan roze majica. Hodnici i učionice obrazovno-vaspitnih ustanova bili su obojeni u roze boju koja je simbol otpora nasilju i podrške svakom djetetu koje se osjeća usamljeno ili ugroženo.

U OŠ „Novka Ubović“ u Podgorici podsjetili su koliko su ljubaznost, poštovanje i podrška važni u svakodnevnom životu.

Učenici VII-3 odjeljenja sa nastavnicom **Anđelom Mićanović** pokazali su kroz razgovor o nasilju, načinima njegovog prepoznavanja i suzbijanja, kao i o važnosti međusobnog uvažavanja, zrelost i spremnost da budu dio rješenja, a ne problema.

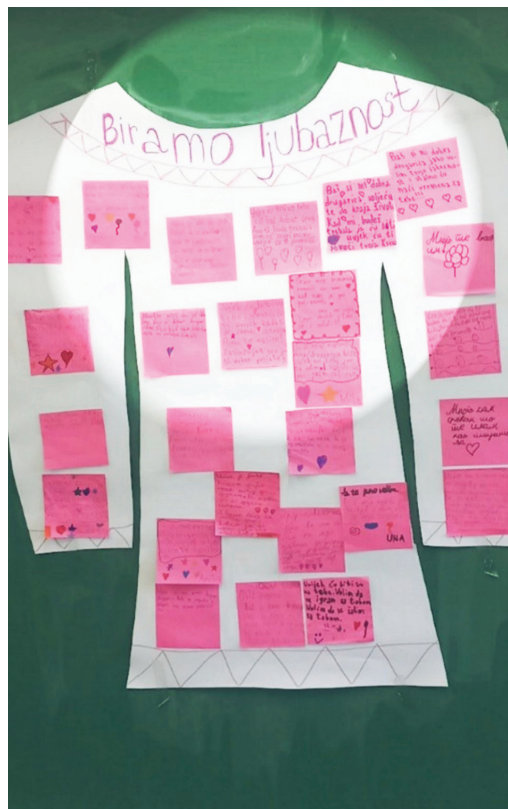
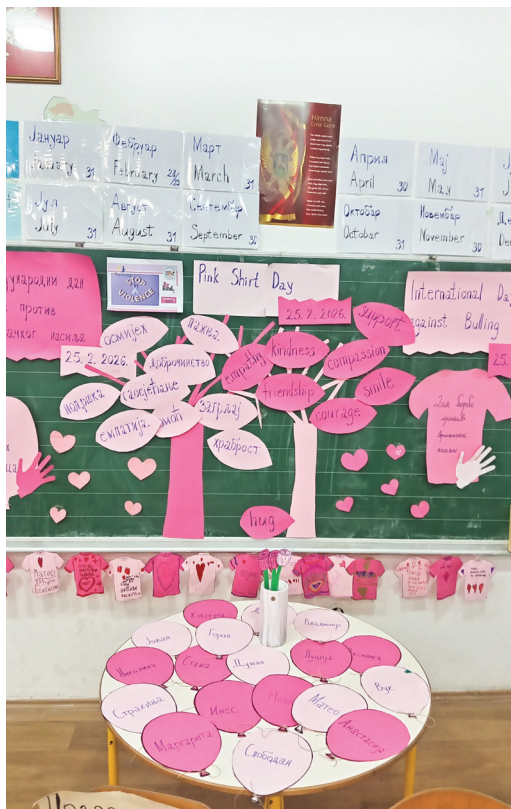
Poseban utisak ostavila je radionica „Lanac dobrih djela“ koja je demonstrirala koliko malo dobrote može napraviti veliku razliku. Svako dobro djelo postalo je karika u simboličnom lancu, znaku zajedništva, empatije i prijateljstva.

Osim profesorice Mićanović, aktivnosti su realizovale pedagoškinja **Anđela Četković**, pripravnica **Nikolina Petrović** i socijalna radnica **Lidija Zlajić**.

Slična atmosfera vladala je i u OŠ „Vlado Milić“ u Podgorici gdje su učenici nižih razreda, nakon razgovara sa učiteljicama o toleranciji i prijateljstvu, pisali na izrezanim djelovima roze majica od papira poruke, poput: „Stop nasilju, start poštovanju“, „Ljubaznost je hrabrost“ i „Nasilje je problem, a ne rješenje“.

Njihovi drugari iz starijih razreda su gledali edukativni film, a zatim analizirali nasilje, zaključujući da toj negativnoj pojavi nije mjesto u školi.

Pored aktivnosti u matičnoj

školi, OŠ „Njegoš“ iz Spuža obilježila je Dan roze majica i u područnom odjeljenju u Novom Selu.

Učenici I, II i III razreda učili su kroz zanimljivo predavanje i edukativni film kako da prepoznaju nasilje, ali što je još važnije – kako da mu se suprotstave dobrotom i razumijevanjem.

Kroz zajednički rad na hameru oni su „definisali“ svoje oružje protiv nasilja – riječi, kao što su ljubav, drugarstvo, tolerancija i pomoć.

DRVEĆE EMPATIJE

Učenici II-a odjeljenja OŠ „Ilija Kišić“ iz Zelenike predvođeni učiteljem **Goranom Drobnjakom** i asistentkinjom u nastavi **Nikom Niković** obilježili su ovaj dan kreativnim i edukativnim radionicama.

Pored ostalog, đaci su se putem filma „Stop bullying“ upoznali s nizom situacija vršnjačkog nasilja i ulogom zajednice u njegovom

sprečavanju, a zatim su tehnikom brainstorming davali svoje viđenje ovog ponašanja.

Koristeći CLIL metodologiju učenici su tokom radionice „Tree of empathy“ „sagradili“ drveće empatije „sadeći“ uz njih sve one ljudske osobine koje krase čovjeka sa velikim Č.

Poseban pečat dala je radionica „Podrška smo, uvijek“, tokom koje su djeca

lijepila izrezane aplikacije roze papirnih majica na tablu, šaljući iskrene poruke podrške.

Ovaj integrisani čas prirode i društva, u koji su inkorporirani i sadržaji ostalih nastavnih predmeta, zaokružen je kratkim animiranim filmom „Yellow umbrella“ u kojem nježnost i saosjećanje prema tuđoj patnji i nevolji liječe „ranjenu dušu“.

LEKCIJE IZ BAJKI

U OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću realizovana je radionica u III-3 odjeljenju, na času

muzičke kulture. Đaci su pogledali kratki film „Vršnjačko nasilje, STOP BULLYNG“, a zatim su razgovarali o tome šta je nasilje, kako nastaje i kako ga možemo spriječiti. Kroz analizu poznatih likova poput Vini PU, Pepeljuge, Crvenkapice i Pipi Duge Čarape, oni su prepoznavali pozitivne i negativne oblike ponašanja, uočavali posljedice nasilja i zaključivali ko na kraju „bolje prođe“ – dobri ili zli likovi.

Radionica je završena ukrašavanjem učionice ilustracijama i osmišljavanjem kratke pjesmice koju su ritmički izveli, šaljući snažnu poruku zajedništva i nenasilja.

„Ova aktivnost doprinijela je jačanju svijesti o važnosti međusobnog poštovanja, razumijevanja i odgovornog ponašanja u svakodnevnim situacijama“, ocjenjuje profesorica razredne nastave **Vera Mirković**.

Učenici III-1 odjeljenja učestvovali su u radionici posvećenoj negovanju ljubaznosti,

međusobnog poštovanja.

„ZID DOBROTE“

Poseban entuzijazam pokazali su prilikom izrade „Zida dobrote“, gdje su ostavili poruke podrške i obećanja da će u svakodnevnim situacijama izabrati nenasilje.

Aktivnosti je organizovala učiteljica **Ana Radojičić**.

I OŠ „Drago Milović“ u Tivtu bila je ispunjena snažnim porukama prijateljstva, poštovanja i zajedništva. Učenici su kroz glumu, igru i ples pokazali da radost i zajedništvo brišu granice i spajaju srca.

U obilježavanju ovog dana podržali su ih gosti iz javnog života. Sportista **Stefan Kovinić** govorio je o važnosti fer-pleja, timskog duha i poštovanja, kako na terenu, tako i u životu. Pjevač **Bojan Delić** pokazao svojim glasom i porukama koliko umjetnost može širiti ljubav i pozitivnu energiju.

Lj. V.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA – PODGORICA

UREĐUJE REDAKCIJSKI KOLEGIJUM: Ljiljana Vukoslavović, Olga Đuričković i Nikola Nikolić

Veb-sajt: www.zuns.me/prosvjetnirad • <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO: Ulica Balšića br. 4

Telefon: 020/231-254

E-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Štampa: Štamparija „Ostojić“

Prosvjetni rad

